№ 102 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטרקאווער 16. | טעלעפאן: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47
מיטוואך, י"ב אייר תרפ"ח | 2 maja 1928 r. | 21-טער יאהרגאנג

בלוטיגער 1-טער מאי אין ווארשא.

געשלעגען, שיסערייען, ארעסטען, 8 טויטע און 300 לייכט- און שווער פערוואונדעטע אויפ'ן טעאטער פלאץ און אין יודישען קווארטאל.

אין לאדז איז דער 1-טער מאי אריבער פולשטענדיג רוהיג.

ווארשא. (טעלעפאניש) דער הײַניגער 1. מאי איז געווען אין ווארשא זעהר א בלוטיגער. ס'זענען פארגעקומען זעהר פיל קרבנות. פון באלד אין דער פריה איז געווען אין די יודישע גאסען א לעבעדיגע בעוועגונג. שוין אין דער פריה זענען פארגעקומען א רייה צוזאמענשטויסען צווישען די קאמוניסטען און פ. פ. ס. שוין איז ארום 8 אין דער פריה פארגעקומען אויף מלינארסקא גאס א צוזאמענשטויס צווישען פ. פ. ס. און א גרופע קאמוניסטען, בעת וועלכען ס'איז געקומען צו א געשלעג. ארום האלב 10 איז בעגאנגען אויף זשעלאזנא גאס א צוג פון פ. פ. ס., אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט ארגאניזירטע די קאמוניסטען און ס'איז פארגעקומען א געשלעג מיט שטעקענס. אזעלכע געשלעגען זענען אויך פארגעקומען אין פראגא און אין וואליא. אין פראגא איז בעגאנגען א צוג פון איניגע טויזענד ארבייטער פון פ. פ. ס. די קאמוניסטען האבען מיט כח זיך געהאלט ארײַנרײַסען און די מיליץ פון פ. פ. ס. האט אבער די קאמוניסטען נישט צוגעלאזען און ס'איז געקומען צו א בלוטיג געשלעג, בעת וועלכען איניגע ארבייטער זענען פערוואונדעט געווארען. די פאליציי איז אנגעקומען אויפ'ן ארט פון געשלעג און ארעסטירט איניגע קאמוניסטען. די בעזונדערע צוגען פון פ. פ. ס., וועלכע זענען אנגעקומען פון פערשידענע ריכטונגען האבען זיך צונויפגעזאמעלט אויפ'ן טעאטער-פלאץ. אויך די קאמוניסטען, וועלכע האבען זיך צונויפגעקליבען אויף כלאדנא, זענען געגאנגען איבער צעגלאנא, גרזשיבאווסקא, קרולעווסקא, זאקסישער פלאץ און ווירזשבאווא צום טעאטער-פלאץ. די קאמוניסטען האבען פונאנדערגעוויקעלט זייערע פאהנען, צווישען וועלכע זענען אויך געווען איניגע מיט יודישע אויפשריפטען. דעפוטאט ווארסקי האט געהאלטען א רעדע, נאך איהם האט גערעדט דעפ. גיפולא.

אויף דעם מיטינג פון פ. פ. ס., וועלכער איז אויך פארגעקומען אויפ'ן טעאטער-פלאץ האבען גערעדט דער פרעזעס פון סטאט-ראט יאוואראווסקי, ראמאן קוואלעק, טאמאשעווסקי און אנדערע.

אין יודישען קווארטאל האט דער „בונד" זיך געזאמעלט אויף פשעיאזד, פון וואנען דער צוג איז בעגאנגען איבער ביעלאנסקא צום טעאטער-פלאץ.

א רעדנער פון פ. פ. ס. האט בעגריסט דעם „בונד" און גערעדט וועגען דער ארבייטער-סאלידאריטעט. אויף דער דאזיגער בעגריסונג האט ראטמאן ערליך געהאלטען א רעדע צו די פוילישע ארבייטער.

אויך די דעמאנסטראציע פון די „אונאבהענגיגע" האט זיך פערזאמעלט אויפ'ן טעאטער-פלאץ.

פלוצלונג האט מען פון דער קאמוניסטישער זייט

אנגעהויבען צו שיסען

העכסטוואהרשיינליך איז דאס געווען א פראוואקאציע. די שיסעריי האט ארויסגערופען א געוואלדיגע מהומה. צווישען די 80 טויזענד פערזאן, וואס האבען זיך בעטייליגט אויפ'ן טעאטער-פלאץ איז אנטשטאנען א שרעקליכע פאניק. מ'האט אנגעהויבען צו לויפען. מענשען זענען געפאלען איינער אויפ'ן צווייטען. דא איז אנגעקומען פאליציי און אנגעהויבען צו שיסען. די מהומה איז דאן געווארען איין לשער. מענשען זענען געפאלען איינער אויפ'ן צווייטען. ס'האבען זיך געהערט קרעכצען פון דערדריקטע.

פאליציי האט כסדר געשאסען

און פונאנדערגעטריבען די דעמאנסטראנטען. אויפ'ן ארט זענען באלד געבליבען ליגען 2 טויטע. דערונטער א געוויסער משה קויפמאן (א קאמוניסט) און א צווייטער פערבעגעהענדער קריסט באלעסלאוו פיושאנסקי. די צאהל פערוואונדעטע איז געווען איבער 50. די פערוואונדעטע זענען אפגעפיהרט געווארען אין די שפיטעלער, וואו זיי שטארבען אויס איינציגווייז.

די סאציאליסטישע דעמאנסטראציע איז זיך אינגאנצען פונאנדערגעלאפען און שפעטער זיך נאכאמאל פארמירט און ווייטער דעמאנסטרירט.

„בונד" האט זיך צוריק געצויגען אין די יודישע קווארטאלען. די פאליציי איז אבער תיכף אנגעקומען אין די יודישע קווארטאלען און אנגעהויבען פלוטיג געשלאגען. אין בונדישען לאקאל אויף פשעיאזד איז אנגעקומען פאליציי און וועלכען מען האט דארט געטראפען האט מען בלוטיג געשלאגען. און די יודישע גאסען האט מען פסדרה אפגעשלאסען צוטריבען און דערפאר זעהר פיל מענשען ארעסטירט.

די דעמאנסטראציע פון די לינקע „פועלי ציון", וועלכע האט זיך פארמירט אויף קארמעליצקא ביי דער „ארבייטערהיים" איז געגאנגען איבער נאלעווקי, דזשיקא צום מוראנאווער פלאץ. און דער דעמאנסטראציע האבען זיך בעטייליגט ביז 5 טויזענד פערזאן. אויפ'ן מוראנאווער פלאץ האבען גערעדט זרובאוועל און בוכום. ווען דער פועלי ציוניסטישער צוג איז שוין צוריקגעגאנגען און זיך געפינען שוין נישט ווייט פון דער „ארבייטערהיים", וואו ער האט געזאלט פונאנדערגעהן ווערען, איז פלוצלונג אנגעקומען פאליציי און ס'איז אנטשטאנען א געוואלדיגע מהומה. די פאליציי האט געשלאגען די דעמאנסטראנטען, דערביי זענען ביז 50 פערזאן פערוואונדעט געווארען.

צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך פרויען און קינדער

דער צוג פון די רעכטע „פועלי ציון" וועלכער איז בעגאנגען פון דזשעלנא אויפ'ן מוראנאווער פלאץ איז אדורך רוהיג. אויפ'ן מוראנאווער פלאץ האבען גערעדט רעמבא און ביעלאפאלסקי. דער צוג איז דאן צוריקגעגאנגען אויף דזשיקא, וואו ער איז אויפגעלעזט געווארען. און די נאכט האט מען אבער אפילו נאך די דעמאנסטראציעס שפעטער געשלאגען די פערשידענע. אין אלע אויפגעטרעטענע זענען ביז איצט פערזייכענט 13 הרוגים און 240 פערוואונדעטע, וואס מען זאגט, זאגט מען, פערשידענע שפיטעלער. די שטימונג איז שטארק אויך זעהר א שווערע. די פערוואונדעטע שטארבען אויס איינציגווייז. צווישען די לייכט-פערוואונדעטע געפינט זיך אויך דער סאציאליסטישער ראטמאן ליצהרסקי.

ער איז געקומען א פערבלוטיגטער אין סיים

מכלל איז און ווארשא געווען אן אמת'ע שחיטה.

* * *

ביז איצט איז אונז געלונגען פעסטצושטעלען פאלגענדע פערוואונדעטע וועלכע אויפ'ן טעאטער-פלאץ און אין די ארומיגע גאסען: אהרן וואלכמאן, מענדעל יאקאבאוויטש, יצחק ראזענצווייג, שמואל באראווישעס, ל. נאטהערץ, ישראל גאלדשטיין, מענדעל פרידמאן, יעקב פלושטעשער, משה לאוו באלטשלאווסקי, דוד קאהר, מאריאן מאנדעל, מריאן זווישאווסקי, חיים וויינטרויב, שעפסעל פלאמענבאם, ישעי' וועקערמאן, מאלעק ד.ס. שטיין, שמואל ווערטהיים, אינגעניאר זשהלינסקי, אקסאנא וואסאצקי, מענדעל יאקאבאוויטש, שמואל פאזשאדזקי, ראמאן מישאלאווסקא, ברוך קאפערוואלד. מען רעכענט אבער, אז די צאהל פערוואונדעטע אויפ'ן טעאטער-פלאץ איז פיל מעהר.

אחוץ אנ'ערך גרעסערער איז די צאהל פערוואונדעטע פון די בונדישע און פועלי צוניסטישע דעמאנסטראציעס און דער יודישער געגנט. צווישען אנדערע זענען דא אויך פערוואונדעט געווארען די בונדישע ראטמענער ש. בולינסקי און ארטור זיגעלבוים.

אין אלגעמיין זענען דא 8 טויטע און 300 פערוואונדעטע. פון זיי זענען 80 פראצענט יודען.

— צווישען די פערוואונדעטע געפינט זיך אויך דער פאליציי-קאמיסאר שווארץ פון 6. פאליציי-קאמיסאריאט.

אין די לאקאלען פון „בונד" און „פועלי ציון" האט מען געזוכט געוועהר.

די פאליציי האט ארעסטירט, אין די רעדאקציעס און די לאקאלען פון „בונד" און פועלי ציון זענען דורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס, וואס זיי האבען בעהאלטען א ידיעה, אז דארט זאל זיין געפונען געוועהר.

דער אפגאניסטישער מעניג איז נעכטען נישט געווען אין גאס.

נעכטען א גאנצען טאג איז דער אפגאניסטאנישער קעניג מיט זיין פרוי נישט געווען אין גאס. די גאנצע צייט האט ער פאר'ן פענסטער זיך צוגעקוקט צו די סאציאליסטישע דעמאנסטראציעס. פלוץ פארטאגס האט ער צוזאמען מיט מלכה פריהערגענס אפגעשטאט א וויזיט ביים מארשאל פילסודסקי, וועלכער געפינט זיך נאך אויף פראגא.

דער ערשטער מאי איז לאנד דורכגעגאנגען רוהיג.

פון א גאנצע רייה ערטער און לאנד מעלדעט מען, אז די דעמאנסטראציעס זענען דורכגעגאנגען פולשטענדיג רוהיג. פאליציי און לאגאלען זענען די פוילישע סאציאליסטען אנגעפאלען אויף דער דעמאנסטראציע פון „בונד". די פונדישע מ... לין האט זיך אבער גוט מקיים געווען און די פאשיסטען האבען נעמען אפטרעטען. פאליציי האט שפעטער צעטריבען די דעמאנסטראציע.

1. מאי אין לאדזער סביבה.

פאביאניץ. (טעלעפאניש) דער 1-טער מאי איז דא דורך פולשטענדיג רוהיג. דעמאנסטרירט האבען אין איין צוג: פ. פ. ס., דייטשע ארבעטס-פארטיי און לינקע ב. פ. ר. אין א צווייטען צוג: לעוויצע פ. פ. ס. שפעטער זענען אפגעהאלטען געווארען מיטינגען אין שטעטישען קינא.

זדונסקא וואלא (טעלעפאניש) די קאמוניסטישע דעמאנסטראציע איז אויף לאסקער גאס צוטריבען געווארען דורך פאליציי. עס זענען צעריסען געווארען די פאהנען און פיל זענען לייכט פערוואונדעט געווארען.

מארגען, דאנערשטאג, י"ג אייר, 11 פארמיטאג וועט געשטעלט ווערען א מצבה פון אונזער פאטער
נ"ע שמחה יהודה בן מאיר שמואל ז"ל
פאמעראנץ
צו וועלכע אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.
די קינדער.

דעם געעהרטען קויפמאן
ה' ב. ג. ליטוויז
איבער דעם טויט פון זיין פאטער
נפתלי הערץ ע"ה
דריק איך אויס מיין הערצליכסטען און איניגסטען בטלייד
משה הערמאן.

דער בעהאוסטער ערשטקלאסיגער
פענסיאנאט
„עלבינגער" לאס
וויעזשערטשין חילע מעסנער אין וואלד
איז שוין ערעפענט.
בעמ.: ביז פרייטאג ערטיילט דער אייגענטימער אלע אינפארמאציעס קאמיענא 1, בײַ ה' עפשטיין פון 4—6 אווענד.

אכטונג, לעטניקעס
פון ווישניאווא-גורא
פראפ. קאזיני
הויבט אן פון 15. מאי צו ערטהילען קלאוויר-לעקציעס גרופענווייז און פריוואט.
איינשרייבונגען ווערען אנגענומען זשעלאנא 55 ביים פראפ. קאץ-קאזיני.

Dr. med. E. Szereszewska
צעגיעלניאנא 66, טעלעפ. 65-45
קינדער-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 8 — 9 פריה און פון 3 — 4 נאכמיטאג

Dr. med. Ludwik Rapeport
P, Narutowicza 25 (דזשעלנא) Tel. 44-1
ספעציאליסט פאר נירען-, בלאז- און הארן-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 12—1 פארמ. און פון 4—6 נאכמ.

טעגליך פאקען-ןעצעו.
חי אויך מיט שמיאדעסטוועס
ST. FELCZER
B. JOSKOWICZ
פולנאצנא 4 Północna טעל. 41-86
נעמט אן טעגליך פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

א לערן-יונגעל
אין א דרוקעריי ווערט געזוכט. צו מעלדען זיך אין דער עדמין. פון „לאדזער טאגעבלאט".

דער גוטער
פליגענפענגער „GUFI"
איז שוין צו בעקומען אין דער פאבריק.
מיר דינען גערן מיט מוסטער-אפערטען.
גוסטאוו פישער און קאמפ.
פליגענפענגער-פאבריק
לאדז, נאפיורקאווסקי 70, טעלעפאן 58-41.

Dr. Wołkowyski
זאכאדניא 57, טעל. 37-70
ספעציאל-ארצט פאר הויט-ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
אלער ארט צנאליזען. בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 1—2 און 4—8.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
איגערליכע קראנקהייטען
ספעציעל. פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן פון 3—5 נאכמ.
6528

Dr. med. A. Mazur
ספעציאל-ארצט פאר פויערן, נאז און האלז-קראנק.
חי אויך שוין און שפראך-פעהלער
האט זיך איבערגעצויגען אויף
זאכאדניא 65
(אינגאנג אויך דורך פיעטרקאווסקא 46) טעל. 66-01
נעמט אן פון 11½—12½ און פון 3—5 נאכמ.

Dr. Niewiażski
SIENKIEWICZA 34, tel 59-40
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 5—6 אווענד.
908

אין דער גאַנצער וועלט איז דער 1. מאַי דורכגעגאַנגען רויִק.

מאָסקווא, 1. מאַי (ספּ. צום „פ.פ.") די פייערונגען פון 1. מאַי האָבן זיך הײַנט אײַנגעפירט אָנגעהויבן מיט אַ מיליטער-פּאַראַד אויפ'ן רויטן פּלאַץ. אַ גאַנצן טאָג קומען פאָר אימפּאָזאַנטע מאַניפעסטאַציעס. אין אָוונט זענען אײַנגעאָרדנט געוואָרן אַ רײַע אַקאַדעמיעס אין פאַרשידענע ערטער פון שטאָט.

בערלין, 1. מאַי (ספּ. צום „פ.פ.") אין בערלין און אין גאַנץ דײַטשלאַנד זענען די אַרבעטער-דעמאָנסטראַציעס דורכגעגאַנגען פולשטענדיק רויִק. כמעט אַלע פאַבריקן האָבן גערוט.

פּאַריז, 1. מאַי (ספּ. צום „פ. פּ.") אין פּאַריז און אין גאַנץ פראַנקרײַך איז דער הײַנטיקער טאָג אַריבער פולשטענדיק רויִק.

סאָפיע, 1. מאַי. דער הײַנטיקער טאָג איז אײַנגאַנצן לאַנג אַריבער פולשטענדיק רויִק.

ווין, 1. מאַי. אין ווין זענען פאָרגעקומען אימפּאָזאַנטע מאַי-דעמאָנסטראַציעס פון די סאָציאַל-דעמאָקראַטן. פאַר'ן ראַט-הויז זענען פאָרגעקומען אַ גאַנצע רײַע מיטינגען, אין וועלכע ס'האָבן זיך באַטייליקט איבער 100 טויזנט מאַן. די קאָמוניסטן אין אַ גאַנץ קלײנער צאָל האָבן דעמאָנסטרירט באַזונדער. דער טאָג איז אַריבער פולשטענדיק רויִק.

פּראַג, 1. מאַי. צום ערשטן מאָל האָבן הײַנט די טשעכישע סאָציאַל-דעמאָקראַטן דעמאָנסטרירט צוזאַמען מיט זייערע דײַטשע חברים. די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטן און די קאָמוניסטן האָבן דעמאָנסטרירט באַזונדער.

ווי איז אַדורכגעגאַנגען דער 1-טער מאַי אין ארץ-ישראל.

ירושלים, 1. מאַי (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט די אַרבעטער-פּאַרטייען לכבוד דעם ערשטן מאַי, איז פּראָקלאַמירט געוואָרן אין גאַנצן לאַנד אַ גענעראַל-שטרײַק. אין גאַנצן לאַנד האָבן די יודישע אַרבעטער נישט געאַרבעט דעם ערשטן מאַי. אויך אַ קלײנע צאָל אַראַבישע אַרבעטער האָבן געפײַערט דעם 1. מאַי. אין ירושלים און אין תל-אביב זענען

בלוטיגע 1. מאַי-עקסצעסן אין דאַמבראָווער קאַנט.

פאָרגעקומען גרויסע אַרבעטער-דעמאָנסטראַציעס. די פּאָליציי האָט פּראָבירט צעטרײַבן די דעמאָנסטראַציעס פון די עקסס-לינקע עלעמענטן. דערבײַ זענען אַרעסטירט געוואָרן אַ גרויסע צאָל פון די דעמאָנסטראַנטן.

דאַמבראָוואַ, 1. מאַי (א.וו.) פּ.פּ.ס. האָט הײַנט געפײַערט דעם ערשטן מאַי אין פערמאַכטע לאָקאַלן. קיין דעמאָנסטראַציעס זענען נישט אײַנגעאָרדנט געוואָרן. נישט-קוקנדיג אָבער דערויף זענען אין סאָסנאָוויץ פאָרגעקומען זייער ערנסטע צוזאַמענשטויסן.

די קאָמוניסטן, וועלכע האָבן אויף אײגענער האַנד אײַנגעאָרדנט אַ דעמאָנסטראַציע, האָבן אָנגעהויבן צו באַשיסן די פּאָליציי און פאַרוואונדעט 3 פּאָליציאַנטן. 3 קאָמוניסטן זענען אַרעסטירט געוואָרן.

די אַרעסטאַנטן פון דער ביטערנישער תּפיסה האָבן הײַנט אין דער פרי אָנגעהויבן צו מאַכן זייער גרויסע טומלען, וועלכע זענען אָבער באַלד אונטערדריקט געוואָרן דורך דער פּאָליציי.

אַ חלק דעמאָנסטראַנטן האָט זיך געוואָלט צוקריגן צו דער תּפיסה. די פּאָליציי האָט אָבער דערצו נישט דערלאָזט. אַן'אַרעסטירטער, וועלכער האָט געוואָלט אַנטלויפן, איז פאַרוואונדעט געוואָרן מיט אַ באַגנעט און איז געשטאָרבן אין שפּיטאָל.

אין פאַרשידענע געגנטן אין דאַמבראָווער קאַנט זענען פאָרגעקומען בלוטיגע עקסצעסן בעת די מאַי-דעמאָנסטראַציעס. 2 געפאַלן. איצט איז שוין געוואָרן פולשטענדיג רויִק.

דער פּיעטריקאָווער רב צו גאַסט בײַם ראַבינאַט.
אויפרוף פון ראַבינאַט וועגן „ישיבת חכמי לובלין".

(ג) בײַם שעה-סעודה-טיש איז געווען גרויסער צוזאַמענפאַל פון דער קהלה האָבן זיך פאַרזאַמלט די אגודה'שע פּרנסים ווי אויך אַ ציוניסטישער פּרנס, סעקרעטאַר נאַדעל און אַ רײַע געסט.

דער גאַסט פאַרנעמט דעם ערשטן אָרט, און פאַרעסן מיט שיינעם שטימונג, אויך די פאַרזאַמלטע.

דעריבער באַגריסט דער פּרנס דעם גאַסט. אין'ם נאָמען פון ראַבינאַט באַגריסט הרב סעגאַל.

דער פּיעטריקאָווער רב הויבט זיך דאַן אויף פון זײַן אָרט און זאָגט:

— איך בין גליקלעך צו טרעפן זיך דאָ מיט אײַך, מײַנע פרײַנד. איך וויל אונטערשטרײַכן, אַז עס איז אַ חוב פון יעדן רעליגיעזן מנהיג, ווען ער טרעפט אונטער די שוועל פון אַ יודישן קיבוץ, צו מאַכן זײַן ערשטן באַזוך און ראַבינאַט;

דער ציל איז דער צווייטער פון מײַן קומען אַהער דאַרף שטעהן גאַנץ צום ראַבינאַט און צו רבנים אונטערהויפּט.

ואוהב מוסר רודפת צדקה האָט אַ יודיש קינד זיך געלאָזט ווערמען דער תּורה מיט מסירות נפש, איז דאָס איצט אַ וועלטלעך ערשײַנונג. הײַנטיגע צײַטן איז חשש קינדער מיט חשש צו לערנען שווערער און פאַרשטאַרקן די אומגלויבערישע כסיונות, וואָס ליגן אויף דעם וועג.

די געשיכטע פון „ישיבת חכמי לובלין" דאַרפט ווײַט 400 יאָהר צוריק. עס האָט גרויסגעשטאַנען די טרעפטע יודישע גאונים און דאָקטאָר. דער הײַנטיגער ראָבי-נאָ'ס דאַרף זײַן מיטצואַרבעטן, אַז דאָס יודישע לאָדז זאָל געבן זײַן געהעריגן צושטײַער צו דער אויספירונג פון דעם בנין פון דער לובלינער ישיבה.

* * *

דער ראַבינאַט האָט אונטערגעשריבן אַ וואַרעמען אויפרוף צו דער לאָדזשער יודישער באַפעלקערונג, אַז מען זאָל מיטהעלפן די אַקציע פון פּיעטריקאָווער רב, כדי צו פאַרענדיגן „ישיבת חכמי לובלין".

זונטאָג, 11 פרי שטעלט צוזאַם הרב שפּירא אין פילהאַרמאָניע זאַל מיט אַ רעפעראַט וועגן דער באַדײַטונג פון'ם לובלינער ישיבה-הויז.

די פּײַערליכע יובל-אַקאַדעמיע פון „החלוץ".

זונטאָג דעם 29-טען ד. מ. איז אין זאַל פון „הזמיר" פאָרגעקומען די פײַערליכע אַקאַדעמיע צום 10-יעהריגען יובילעאום פון דער „החלוץ"-באַוועגונג. בײַ אַ פול געפּאַקטען זאַל ווערט די אַקאַדעמיע געעפנעט דורך דעם כאָר פון יודישן פּרויזן-גימנאַזיום מיט'ן געזאַנג פון „התקוה" און אַנדערע א"י-דיגע לידער. דאַן עפנט ה' ד"ר אריה טאַרטאַקאָווער די אַקאַדעמיע אין דער העברעאישער שפּראַך. דער רעדנער ווײַזט אָן, אַז דער „החלוץ" איז די איינציגע באַוועגונג וועלכע קומט נישט צום יודישן פאָלק מיט טעאָריעס נאָר מיט רעאַלע אויפטועכצן מצד אויפבוי פון ארץ-ישראל. נאָך דער פּרעזידיום-רעדע נעמט דאָס וואָרט ה' עקיבא גאָלדשטיין פון א"י, וועלכער רעדט איבער די אויפגאַבן פון „החלוץ" און די לאַגע אין א"י. דער רעדנער זאָגט, אַז אין א"י איז אין דער לאַנדווירטשאַפט קיינמאָל נישט געווען קיין קריזיס, ער רעדט וועגן די העראָאישע מעשים פון — די חלוצים אין א"י וועלכע האָבן זיך נישט אָפּגעשראָקן פאַר קיין שום שטערונגען און האָבן נישט פאַרלאָזט — בײַ די שרעקליכסטע באַדינגונגען — זייערע פּאָזיציעס.

נאָך דעם ווערט דורך דעם כאָר געזונגען עטליכע העברעאישע לידער און עס הויבן זיך אָן די באַגריסונגען. עס באַגריסן אין נאָמען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע — ה' הערצבערגער. פון „התאחדות" — פּ. לוביאַנציקער. פון רעכטע פּוע"צ — קרוי. פון „קרן היסוד" — ראַבינאָוויטש פון קק"ל — טאַביאַש. „ארט" — ד"ר ע. לעווין. „וו.י.ז.א." — פרוי רעזניק. „גורדוניה" ראָזענאָוויטש. „ירדנה" — פּלאָנסקער. „עבודה" — נײַגאָלדבערג. „הפועל המזרחי" — קאָפּלאָוויטש. א. אַנד. דאַן האָט דער בעליבטער דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן רעציטירט עטליכע פון זײַנע לעצטע שאַפונגען געווידמעט דעם חלוציזם וועלכע האָבן זייער אויסגענומען בײַ די פאַרזאַמלטע און דער דיכטער איז באַשאָנקען געוואָרן מיט לאַנג דויערנדע אָוואַציעס.

עס נעמט דאַן דאָס וואָרט דער פאַרשטעהער פון וועלט-פאַרבאַנד פון „החלוץ" ה' א. דאַבקין. דער רעדנער ווידמעט אײַניגע ווערטער די געפאַלענע חלוצים, די פאַרזאַמלטע באַערן זייער אָנדענקען מיט אויפשטעהן. צ. א. ווײַזט דער רעדנער אָן, אַז דער החלוץ האָט תּמיד געצוואונגען די ציוניסטישע באַוועגונג אָנצוהויבן פּראַקטישע מעשים בײַם אויפבוי פון א"י. דער החלוץ האָט געשאַפן אַזוי הערליכע אידעאַ ווי רעליגיע פון אַרבייט. ער האָט פון דעם באַגריף אַרבייט געמאַכט אַ הײַליגקייט. ער דערמאָנט נאָך די „החלוץ"-באַוועגונג אין רוסלאַנד, וועלכע — נישט קוקענדיג אויף די שווערסטע רדיפות פון די סאָוויעט-מאַכט — פירהען אין געהיים זייער חלוציש אַרבייט. די קבוצים פון „החלוץ" אין רוסלאַנד זענען דאָס שענסטע קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון פאַרדריקטן פון יודישן פאָלק אין יעגם לאַנד.

דאָס שלוס-וואָרט האָט ד"ר אריה טאַרטאַקאָווער, ער רופט די פאַרזאַמלטע אַקטיוו זיך צו באַטייליגן און צו באַשטײַערן זיך פאַר דער „קרן החלוץ" אַקציע, וועלכע ווערט די וואָך אַדורכגעפירט ווערען בײַ אונז אין לאָדז.

עס ווערען דאַן אָנגענומען רעזאָלוציעס צושיקן אַ באַגריסונג די חלוצים אין סאָוויעט-רוסלאַנד, צו באַגריסן די יודישע אַרבעטערשאַפט אין א"י, צו פאָדערן בײַ דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אַ גרעסערע חלוצישע עליה קיין א"י, אַז די פאַרזאַמלטע פאַרפליכטן זיך מיטצוהעלפן אין דער אַרבייט פאַר דער „קרן החלוץ"-אַקציע.

מיט'ן געזאַנג פון „התקוה" און אַ א"י-דיגען „הורא"-טאַנץ ענדיגט זיך די אַקאַדעמיע. 1 אַ זייגער בײַנאַכט.

דאָס טעמפּעראַמענטפולע הויז-מיידעל
און איהר ליבע... צו „שפּאַצירען" מיט דער חירטינס זוהן.
(פון די ראַבינאַט-מעשה'לער).

(ג) די פאַמיליע פ. פון דער שעכטע-זומש גאַס איז באַשטאַנען פון תּפל פון 3 פּערזאָן: טאַטע, מאַמע און אַ בן יחיד. מיט 5 יאָהר צוריק איז דער טאַטע פון דער דאָזיגער פאַמיליע פּלוצלונג געשטאָרבן פון אַ האַרצשלאַג און די אַלמנה מיט'ן 15 יעהריגען יתום האָבן אָנגעהויבן פיהרען אַן'עלענד לעבען. דאָס געשעפט, וואָס איז געבליבן בירושה, האָט דערשטיקט דעם מאַנגל און אַ פּלייטגעגאַנגען האָט פון אַ פיהרער אויך, אַז דער מאַמע מיט'ן אײַנציגען זוהן האָט געדראָהט חלילה אַנצוקומען צו מעגל פּרוים. עס איז דערנאָך געבליבן, אַז דער אײַנציגער איינזונע פון דער שלעכטער לאַגע ליגט אונ'ם אויסזוכן אַן'אײַנגענעם מענטש, וואָס זאָל זיך וואָלען עהרליך ווידמען דעם געשעפט. צום גליק האָט זיך אָפּגעפונען אַ 17 יעהריגע מוי-דעל פון דער וועלטער משפּחה, אַ ווײַטע קרובה פון דעם שטעטעל וולאַדאַוואַ, וועלכע איז אָרעם און שטיל אויף אַלעם פאַרטיגען.

היות פאַר דער פרוי האָט מען געדאַרפט האָבן אַ ספּעציעלען צימער און מיהר ווי דאָס צימער פון דעם 15 יעהריגען יתום האָט זיך נישט געוואָוגעט פאַר אויסצעמוטיגען, האָט מען פאַר דעם מיידעל און דעם צימער צוגעשטעלט אַ צווייט בעט.

נאָך זעגען אויוועק קנאַפּע 3 יאָהר. דאָס קרובה'שע מיידעל האָט זיך אויסגעצייכנט מיט איהר אָנגעהערענקייט צו דער פאַר'יתום'טער פאַמיליע און זיך געשעפט. אָבער מיט'ן לויף פון די יאָהרען האָט זיך שטאַרק געבונדען דער כאַראַקטער פון דעם מיידעל. כדי פּל האָט זי בײַגעגעבען יעדען אָוונט געהן שפּאַצירען מיט דעם בחור'ל פון דער אַלמנה און וואָס ווײַטער, אַלץ שפּעטער בײַנאַכט אַהיימקומען. צו דער אומבערהאַפט צוגן פון דעם יונגעל האָט זי זיך אָנגעהויבען אויפפיהרען לגבי אים אויף אַזאַ אופן, נאָך צו רייצן... אויב דער עלטערן די אייגענטליכע פון איהר אויפפיהרונג, וואָלטען מיר, אַז דער טעאַבער פון די שורות, אַז איהר, ליבע לעזער, הײַט געוואָרען פון פראַזע... געזי-

נעבער אַ שיינעם וועגען דעם.

דעם נאָכהער 18 יעהריגען יונגער-מאַנשאַפט איז אויסגעקומען צוליב דעם מיידל אַמבאַרצעטראַגען שווערע מאָמענ-טען און נאָך שווערערע נסיונות... פון דעם אַלעם האָט ער זיך אָבער געשטעלט צו זאָגען זײַן מוטער. ער האָט בעלינטען פון דעם פּלוזלונג, אַז געשטאַנען יסורים און פון דעם בתּוך איז געוואָרען אַ תּל, אַז די מוטער האָט שוין אָנגעהויבען איהם פרעגען, פאַרוואָס ער איז אַזוי צעטראָגען, פאַרוואָס איז אַזוי פּלייך, נישט דער שלאָפען. בײַ איהם איז אַלץ געבליבען באַגראָבען ווי אַ סוד.

ענדליך האָט דער יונגערמאַן דעם מוי-דעל ערקלערט, אַז מעהר וויל ער נישט לײַדען און ער האָט זי געדראָהט מיט בײַם אויסוויגען פון הויז.

משמעות, אַז דערויף האָט דאָס טעמפּעראַמענטפולע מיידעל געזעהען אַ געפאַהר פאַר איהר האַל, וואָס זי האָט גענומען שפּילען אין דער שטוב, און זי איז אַוועק צו אַ לאָדזשער רב, דערצעהלענדיג אים אַ מעשה וועגען „איהר אומגליק". דער רב האָט געשיקט נאָך דעם בחור'ל און איהם געוואָרענט מפרסם צו מאַכען אויב ער וועט נישט זאָגען מיט דעם מיידעל, וועלכע איז שוואַנגער געוואָרען בלומר'שט פון איהם.

דער יונגער ערנסטער מענטש האָט שוין דערציהלט צום אויסלאַכען דעם גאַנצען סוד. די אַלמנה און איהרע קרובים האָבען זיך פשוט צוזאַמענגעבראַכט פון דער ערווערגער „אויפפיהרונג", און עס איז געבליבען צו מאַכען אַ שאַ.

די לויטען פארבענטיגע פון דער חשובער משפּחה און גענומען פיהרען פאַר דער פּרוזנער מוטער, וועלכע האָט זיך ערשט אויס פעסט באַוויזען מיט איהר קינד, וואָס איז אונשולדיגען פאַרוואָרען געוואָרען, און דעם בבוד'ן הויז. השתּדלות האָט זי זיך צונויפגעפיהרען ווי אַנ'אומגערעכטע רוי פון פאַרמאָגען און „גאַזשאַנטשאַמט" באַשעהען צוזאַמען קיין איהר חשק.

דאָס האָט שוין צפיל דערהערט די פאַמיליע און מ'איז באַשלאָסען געוואָרען דאָס אומשולדיגע צו פאַרטרײַבען פון שטוב. זי האָט זיך אָבער געשטעלט צו פאַרפאָדערען געלט... געשרײַען גנבענשאַפט און גערופען אַ חופּה פאָר, אַ חפּצים פיהרען מיט אַ דין-תּורה, וואָס האָט זיך געצויגען אומגעבע טעג. עס זענען דערביי אויפגעקומען גע-וואָרען פיל טשאַנישע אומפאַרלעכבלישען פון דעם יונגען ב.

דער סוף איז געווען, אַז דאָס קינד איז באַוואָרנט געוואָרען און אָנ'שרייט צוגנים הויז פאַר הימלישע קינדער און די פרי-לינג מיטער איז כּיה אַ פרײַ פון 5000 זל. אַוועק און דער וועלט צרות זוכען מיט גליק...

מיר פאָדער'ן אַנ'ענטפער.
אַנ'אָפענע ווענדונג צום ראַבינאַט און ועד-הכשרות אין לאָדז.

לעצטענס האָבען זיך בשותּפות און דער לאָדזשער יודישער פרעסע מפרסם געווען ידיעות וועגען דעם זעהר קלאָגליכען מצב פון דעם ענין כשרות. אין די לאָדזשער יאַטקעס; עס איז שוין געקומען דערצו, אַז דער חשוב'ער קאַלישער רב זאָל אין זײַן שטאָט אסר'ן דעם אימפּאָרט פון לאָדזשער כשר'ן פלייש, צוליב דעם, וואָס געוויסע הגה יודישע קצבים האָבען זיך ערלויבט צו פאַרקויפען אַהין טריפה פלייש פאַר כשר'ע, פאַלשענדיג דער-בײַ הכשר-אונטערשריפטען און זיגלען. געלבסטפערשטענדליך, אויב אַזעלכע שענדליכע מעשים קענען פאָרקומען כלפי חוץ — איז דאָך כלפי פנים, בײַ אונז אין שטאָט אודאי און אודאי.

דער דעת הקהל איז שוין גענוג אויפ-געדרעהט צוליב די מורא'דיגע מכשולים פון מאכלות אסורות, מיט וועלכע אונ-זער שטאָט ווערט געפּאַרט, — אבער די „שש בידים למחות" שווײַגען נאָך. דעריבער ווילען מיר דאָ עפענטליך שטעלען דעם ראַבינאַט און דעם ועד-הכשרות די פאָלגענדע פראַגען:

1) מיט וואָס ווילען מיר לאָדזשער יו-דען דערקענען דעם אמת'ער צושטען אַ כשר'ער און טריפה'נער יאַטקע, בעת עס איז אונז קיין שום יאַטקע נישטאָ קיין הכשר?

2) פון וואַנען האָט דער יודישער קונה אין לאָדז די בטוחות, אַז דאָס פלייש, וואָס ער קויפט פאַר כשר'ס און מוזל-טאָל נאָך פאַר גלאַט-כשר'ס איז טאַקע כשר נישט טריפה חלילה, ווי דאָס האָט שוין ווי פיל מאָל פּאַסירט?

3) פאַרוואָס שווײַגט דער ראַבינאַט און ועדי הכשרות, וואָס נאָר זיי ווערט געשאַפען דער ציל בנוגע כשרות אין לאָדז, בעת עס וואַרפט זיך אין די אויגען אַזעלכע גרויסע מכשולים און מען באַנוצט זיך דערבײַ מיט געפעלשטע חתימות און כשר-שטעמפּלען; צי שוין האָט דער הײַגער ראַבינאַט און ועד הכשרות פאַר זייער אויפגאַבע לאַרמאַ-פעל צו כשר'ן נישט קיין פלייש?

4) צי האָט דער הײַגער ראַבינאַט וועג-נינער אחריות פאַר דעם כשרות אין אונ-זער שטאָט ווי דער קאַלישער רב פאַר זײַן שטאָט, וועלכער האָט צוליב אַנ'-געטראָפענעם מכשול אַרויסגעגעבען אַנ'-איסור אויפ'ן פלייש און פעטס, וואָס ווערט אַרײַנגעפיהרט פון לאָדז?

5) פאַרוואָס, אַז עס האָט מיט אַ צײַט צוריק געטראָפען אין זגיערזש-וועליה, אַז מ'האָט אַרײַנגעפיהרט אַהין לאָדזשער פעטס, וואָס איז באַשטעמפּלט געוואָ-

רען אַלס הלב, האָבען זיך די ראַבינער מורת-הוראות מסריח געווען איבער אַמאָל אין לאָדז און אויפגעפאָדערט דעם ראַבינאַט מיט דער גמרא — דאַגעגען לאָדז אַליין נעמט נישט אַן קיין מיטלען צו פערהיטען איהרע אייגענע מכשולים, און סײַ דער ראַבינאַט, סײַ דער ועד-הכשרות, אָדער מען מאַכט זיך נים ווי-סען, אָדער מען סור'לט זיך בײַ פערמאַכ-טע טירען, פאַרוואָס?

6) וואָס פלאַנט צו טאָן דער לאָדזשער ראַבינאַט און ועד הכשרות, כדי תּיכף ומיד אַ סוף צו מאַכען צו דער הפקרות, וואָס הערשט אין די לאָדזשער יאַטקעס און די לאָדזשער יודען באַפרײַען פון דער טרפות-פּלאָג?

שעהן צײַטען מיר אַלים, אַז די פּראָ-ווינץ דאַרף אונזער כשרות אסר'ן, און ווען איז צו אונז, אַז מיר דאַרפען דער-פון געניסען בײַ אונזער יעצטיגען קלעגלי-כען צושטאַנד! צי איז שוין נאָך ניט אַלץ הפקר?

ווען זאָל מען דערין באַשליסען? אויב נישט איצט, צו ווען וועלען מיר זיך ווענדען אין כשרות-ענינים אויב נים צו אײַך?

עס פאָלגען מעהרערע אונטערשריפטען.

אַרטיסטישער רעוויו אין קאַמער-טעאַטער
„אַרט"
אונטער דער לייטונג: מ. בראָדערזאָן
הײַנט מיטוואָך,
1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9,15 אין אָוונט
א. נ.
שושנת יעקב
1) אַ רעקלאַמע פון לויטנמש
2) בלי-ומרים
3) סגיר פון ליפּץ
4) גנבים
5) בליווע מיחל
6) השלך! חשלך!
7) שושנת יעקב
8) אוי עב-עם
9) רעד גדרניק
10) טאַנץ (פּוּרים צי-חעי רבי)
11) יענקעל דוד'ל.
די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוונט
שבת פון 1,30 נאָכט.

XXV
זאַל „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטשאַ 20.
XXV
הײַנט, מיטוואָך, דעם 2-טען מאַי, 8.30 אָוונט, אַרדענט אײַן דער לאָדזער ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פאַראיין
אַ גרויסע יובילעאום-אַקאַדעמיע
לכבוד דער 25-יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט פון בעליבטען דיכטער
יצחק קאַצענעלסאָן
I.
אין ליטעראַרישען טייל נעהמען אַנטייל:
דער דיכטער און קריטיקער יעקב פיכמאַן פון א"י; רעד. י. העפּטמאַן (העברעאיש); ד"ר י. גאָטליב; אַברהם לעווינסאָן; י. מ. ניימאַן; ה. ל. זשיט-ניצקי און אהרן צייטלין — פון וואַרשע, רעד. י. אונגער, דיכטער משה בראָדערזאָן — פון לאָדז.
II.
אין קינסטלערישען טייל:
1) סימפאָנישער אָרקעסטער פון „הזמיר", אונטער דער לײטונג פון פּראָפ. י. פּיוושיס, וועלכער וועט אויספיהרען אײַניגע לידער פון יובילאַר; 2) די בעריהמטע אַרטיסטין, רעציטא-טאָרין און זינגערין פון פּאַלעסטינע פרוי ד"ר מרים בערנשטיין-כהן קומט ספּעציעל צו דער אַקאַדעמיע און וועט אויספיהרען אײַניגע פון איהרע בעסטע רעפּערטואַר-נומערן, ווי אויך ספּעציעל באַגײַסטערטע לידער פון יובילאַר. 3) רעציטאַציעס פון יובילאַר און דיכטער משה בראָדערזאָן.
III.
באַגריסונגען
פון אַ רײַע ליטעראַרישע, קינסטלע-רישע און קולטורעלע אינסטיטוציעס פון לאָדז, וואַרשע א. אַנד.
שלוס-וואָרט
פון יובילאַר.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 18

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

ווער האט אין פראנקרייך געזיגט
און ווער איז ביי די וואהלען אדורכגעפאלען.

פראנקרייך האט געזאגט איהר ווארט. די נייע קאמער וועט זיין א פארלאמענט פון נאציאנאלער איינינקייט. פואנקארע האט א זיכערע מעהרהייט, וואס וועט איהם ערלויבען אדורכצופיהרען די סאנירונג פון די פינאנצען ביז צום סוף. דער רעזולטאט איז כמעט דער זעלבער, ווי מ'האט פאראויסגעזעהן מיט איניגע וואכען צוריק.

לויט דעם אפיציעלען בעריכט פון איננערן-מיניסטעריום האבען די מעסיגע רעפובליקאנער צוזאמען מיט מאריג'ס גרופע געוואונען נייע 25 פלעצער; די נאציאנאלע אוניע האט בעקומען 153 מאנדאטען געגען 128 אין דעם פריהערדיגען פארלאמענט. די סאציאליסטען האבען געוואונען איין מאנדאט, אנשטאט 102 אין פריהערדיגען פארלאמענט האבען זיי איצט 103 פלעצער.

די סאציאליסטען האבען אבער געליטען שטארקע פערלוסטען אין דער קוואליטעט: לעא בלום, דער פיהרער פון די סאציאליסטען, איז געשלאגען געווארען. א חוץ בלום'ן זענען אדורכגעפאלען נאך איניגע זעהר אנגעזעהענע סאציאליסטישע פיהרער.

אויך דער פיהרער פון די ראדיקאלע סאציאליסטען, קאמי שאטאם, וואס איז געוועזען אינערן-מיניסטער אין פריהערדיגען קאבינעט, איז נישט אויסגעוועהלט געווארען.

פון איצטיגען צוזאמענשטעל פון פארלאמענט איז צו זעהן, אז די אפאזיציע געגען מאריג'ס גרופע איז געווען שטארק, כדי צו דערשטיקען יעדען רעאקציאנערען פרוב פון דער לעצטער.

דאס וויכטיגסטע געשעהעניש פון די וואהלען אין פראנקרייך איז די מפלה פון די קאמוניסטען. פון די פריהערדיגע 27 דעפוטאטען האבען זיי קוים 14 בעקומען. קאשען איז ווידער געווארען אויסגעקליבען. אין זיין וואהל-קרייז, וואו עס האבען ארויסגעשטעלט כמעט אלע אנדערע ריכטונגען זייערע קאנדידאטען, האבען די קאמוניסטען נאר ארויסגעהאנגען א קליינעם אפיש מיט'ן בילד פון קאשען'ען, דערביי איז געווען צוגעשריבען פאלגענדע בעמערקונג: „חברים! ער זיצט פאר אונז אין דער תפיסה". דאס איז גענוג געווען. שוין ארום מיטאג-צייט איז קאשען'ס קאנדידאטור געווען געזיכערט. ס'פעהלט איצט אבער אין דער קאמוניסט. פראקציע א רייה אנגעזעהענע קאמוניסטישע פיהרער. דער „מאטין" שרייבט אין אן ארטיקעל: „אויפ'ן קרעמל וועט מען היינט אויסהענגען טרויער-פעהנער צוליב דער מפלה אין פראנקרייך".

איינער פון די אינטערעסאנטסטע ניי-אויסגעקליבענע דעפוטאטען איז דער הדוק סקאפיני, וועלכער איז אין דער מלחמה בלינד געווארען. דער בלינדער דעפוטאט איז א ליכטיגע פערזענליכקייט אין פראנקרייך און ער האט זיך געשטעלט פאר אן אויפגאבע צו ברענגען צו א שלום צווישען די פארטייען. היות ווי ער וועט אליין נישט פערטרעטען צו זיין פלאץ און נישט צו דער טריבונע, האבען א רייה דעפוטאטען פון פערשידענע ריכטונגען זייער קלעפט גרייסקייט בייהילפיג צו זיין דעם אידעאלען כגי נהור. די מיינונגען פון דער פראנצויזישער פרעסע וועגען אויסבאו פון די וואהלען זענען בעטיילט. טייל צייטונגען ווייזען אן, אז דערמיט, וואס אין עלזאס זענען אויסגעקליבען געווארען דריי אויטאנאמיסטען ווערט פואנקארע'ס נצחון שטארק אפגעשוואכט. אלע זענען אבער אין דער מיינונג, אז א רעאקציע נעגען דער פרידענס-פאליטיק לגבי דייטשלאנד האט נישט קיין שום אויסזיכטען צו זיגען אין נייעם פארלאמענט. די נייע רעגירונג פון פואנקארע וועט, אלזא, ווייטער געהן אויפ'ן וועג פון פערשטענדיגונג. דאס ווערט בעטראכט אלס דאס וויכטיגסטע פון די לעצטע פארלאמענט-וואהלען אין פראנקרייך.

פ. ב.

מערקווירדיגע אויסגראבונגען אין אינדיען.
א סברא, אז דארט איז געווען די וויגעלע פון דער מענשהייט

וואו איז געשטאנען דאס וויגעלע פון דער מענשהייט?

ביז נישט לאנג צוריק האט מען געהאלטען, אז בלויז צוויי לענדער קענען פרעטענדירען, אז פון זיי איז געשטאנען דאס וויגעלע פון דער מענשהייט. איין לאנד איז עגיפטען און דאס צווייטע—מעסאפאטאמיען, אדער ווי דאס ווערט אנגערופען אין חומש, דאס לאנד פון בבל און אשור. איצט קומט שוין צו נאך א דריט לאנד, דאס איז דאס לאנד פון די הינדוסען — אינדיען. מען האט לעצטענס דארט אויפגעגראבען אלטע שטעט ביים אינדוס, און פון זיי איז צו זעהן, אז אין דעם גאר אלטען אמאל האבען דארט געלעבט מענשען. סער דזשאהן מארשאל, דער ענגלישער ארכעאלאג, זאגט, אז דארט אין אינדיען זענען געווען מענשען נאך פריהער, ווי אין מעסאפאטאמיען. הויפטזעכליך גיט זיך דער רעזיגער ארכעאלאג אב מיט די אויסגראבונגען פון דער שטאט מעהענזשאדארא, וועלכע געפינט זיך 200 מייל ווייט פון דעם אנפאנג פון טייך אינדוס. די אויסגראבער זאגען, אז דארט איז שוין געווען א ציוויליזאציע מיט דרייטויזענד און 560 יאהר פאר קריסטוס'עס געבורט.

ביז די לעצטע אויסגראבונגען זענען געמאכט געווארען, האט מען נישט געקענט פריינקריכען אין דער פערגאנגענער געשיכטע פון אינדיען. מען האט נישט געקענט צוריקשטעלען אינדיען, ווי זי האט אויסגעקוקט מיט טויזענדער יאהרען צוריק. אבער נאך לאנגער און שווערער ארבייט האט מען אויסגעגראבען די פערשאטענע שטאט מאהענזשאדארא און איצט ווייסט מען שוין, ווי אינדיען האט אויסגעקוקט - מיט טויזענדער יאהרען צוריק.

אויסצוגראבען פערשאטענע שטעט איז זעהר א שווערע זאך. מיט מארשאל'ן האבען געארבייט 800 ארבייטער. די ארבייט מוז געטון ווערען זעהר פארזיכטיג, ווייל וואס מען זוכט, איז דאך אלטע זאכען און מען מעג זיי נישט צושיסען, אדער פערניכטען.

דערביי שטעלט מיט זיך די דאזיגע

(ענדע—זייט 6).

די אונגעהויערע אומזאץ-שטייער'ן בעדייטען א חורבן פאר'ן יודישען סוחר'טום.

מ'האט געמיינט, אז די אלגעמיינע ענקלאגעס געגען די צו שווערע שטייערן און די שארפע פראטעסטען געגען דעם אנזאמלען גרויסע רעזערוען אין דער מלוכה-קאסע אויפ'ן חשבון פון די אומזאץ-קאפיטאלען פון דער בעפעלקערונג וועלען האבען א ווירקונג ס'איז פעולה און זיי וועלען מכריח זיין דאס פינאנץ-מיניסטעריום ארויסצוגעבען פערארדנונגען, וואס זאלען מילדערן דעם שטייערן-דרוק. דערווייל אבער האט די לעצטע אויסמעסטונג פון אומזאץ-שטייער בעוויזען, אז די שטייער-אמטען האלטען זיך ווייטער אין זייער סיסטעם פערבלענדונג און זיי רעכענען זיך אבסאלוט נישט מיט די פאקטישע פערהעלטנישען, דיקטירענדיג ממש פאנטאסטישע הויכע שטייערן. פון גאנצען לאנד קומען אן פראטעסטען געגען די דאזיגע שטייער-אויסמעסטונגען. די פראטעסטען ווערען איל וסטרירט מיט בולט'ע און שרייענדע בעשפילען דערביי זענען זיי געשריבען אין אזא שטארקען טאן, אז מ'קען זיי אבסאלוט נישט בעטראכטען פאר אן אויסדרוק פון א געוועהנליכען אונווילען פון שטייער-צאהלער צו בעצאהלען די שטייערן.

ביסמארק האט אמאל געזאגט, אז שטייערן צאהלט מען נישט צוליב פאטריאטיזם נאר צוליב צוואנג. די דאזיגע ווערטער געבען בלי-ספק אן אויסדרוק פון די הערשענדע אנטי-שטייער שטימונגען. דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט נישט איינמאל אקצענטירט, אז ביי אונז הערשען אויך אזעלכע שטימונגען. אבער כדי צו ברעכען די דאזיגע שטימונג נעהט אונזער מאכט בלי-ספק שוין צו ווייט, ווייל די שטייער-אויסמעסטונגען פון היינטיגען יאהר זענען עלול נישט נאר צו צוברעכען די אנטי-שטייער-שטימונגען ביי דער בעפעלקערונג, נאר טאקי די בעפעלקערונג גופא!

מיר ווילען דא נישט ברענגען קיין איינצעלנע ביישפילען, נאר לשם אריענטאציע ווילען מיר בעהאנדלען אלגעמיינע ציפערן. אין פערגאנגענעם יאהר האט דער אומזאץ-שטייער געבראכט דער מלוכה א הכנסה פון 250 מיליאן זל. שוין נישט רעכענדיג די פערשידענע שטייערן, די פאטענטען, פראצענטער פאר געשעפטען ביז'ן איינצאהלען די שטייערן א. ד. ג. וועלכע האבען געבראכט נאכאמאל אזוי פיל. לויט די

פון ד״ר ב. ס.

איצטיגע אויסמעסטונגען וועט דער אומזאץ-שטייער ברענגען היי-יאהר 4 הונדערט מיליאן זל. נעהמענדיג אין אכט, אז ס'ווערט גענומען פון 1 ביז 2 פראצענט, דארף מען אננעהמען, אז דער אומזאץ אין פוילען האט בעטראגען 30 מיליארד זל. צי איז דאס א מעגליכע זאך, אז דער אומזאץ, וואס איז אונטערגעווארפען דעם דאזיגען שטייער, ד. ה. אויכמיידענדיג די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען, די עקספארטערען און א רייה אנדערע פערזאנען, וואס זענען בעפרייט פון אומזאץ-שטייער, האט בעטראגען אין פוילען 30 מיליארד זל.? האט דאך דער גאנצער געלד-אומזאץ בעטראגען נאר איין מיליארד זל. פון וואס א העלפט איז בכלל געווען צוריקגעצויגען פון פערקעהר, ליגענדיג אין די מלוכה-קאסעס און בעהאלטען ביי פריוואט-פערזאנען. טויזענטע וויפיל מאל אבען געדארפט די דאזיגע 5 הונדערט מיליאן איבערגעהן פון האנד צו האנד, כדי אפילו צורעכענדיג די טראנזאקציעס, וואס ווערען געמאכט אויף קרעדיט זאלען געבען אין רעזולטאט די קאלאסאלע סומע פון 30 מיליארד זל.? ווער ס'האט נאר אפילו פערביינדענדיג זיך בעקענט מיט אונזער ווירטשאפטליך לעבען, דער וועט מודה זיין, אז וועגען אזא שנעלען געלד-אומלויף קען אפילו קיין רייד נישט זיין און במילא האבען אויך די אומזאצען נישט געקענט דערגרייכען די דאזיגע ציפער.

וואס וועלען זיין די קאנסעקווענצען פון די איצטיגע שטייער-אויסמעסטונגען? די רעקורסען האלטען נישט אפ די פליכט צו בעצאהלען די שטייערן, צוליב דעם וועט די אינדוסטריע און הויפטזעכליך דער מסחר זיין פערפליכטעט צו בעצאהלען אין משך פון צוויי וואכען (ביז'ן 15 מאי) א סומע פון 150 מיליאן זל, צו דעם וועלען נאך צוגעהן די „זאליטשקעס" אויף הכנסה-שטייער, וואס פאלען אויך אויס אין דערזעלבער צייט, וועלכע בעטרעפען א סומע פון 50 מיל. זל. אלזא, אין משך פון איניגע וואכען וועט אויסקומען צו בעצאהלען ארום 2 הונדערט מיליאן זל. שוין נישט רעכענדיג, פערשטעהט זיך די אנדערע „נארמאלע" שטייערן. ס'קען קיין רייד נישט זיין, אז די ווירטשאפטליכע קריזיס און

בעזונדערס די סוחרים זאלען באמת זיין אומשטאנד צו בעצאהלען אין משך פון א קורצער צייט אזא אונגעהויערע סומע. ס'איז דאך קיין סוד נישט, אז צוליב'ן געוואלדיגען מאנגעל אין מזומנים צאהלט מען אפילו דעם פערזאנאל אויס מיט וועקסלען און ס'איז ממש געווארען א נאטירליכע ערשיינונג נישט אויסצוקויפען קיין וועקסלען, נאר זיי כסדר פראלאנגירען. די שטייער-צאהלער וועלען בכן, נישט זיין בכח פיזיש צו בעצאהלען די דאזיגע סומען און מ'וועט דארפען בנייוואלדיג אנשטרענגען דעם עקזעקוציאנס-אפאראט, כדי ארויסצוקוועטשען העכיסטענס א טהיל פון דער דאזיגער סומע. ס'איז לייכט פאראויסצוזעהן וויפיל אגזיסטענצען ס'וועלען דורך די דאזיגע עקזעקוציעס צוברעכען ווערען, ווי ס'וועט צוגענומען ווערען ביי די ברייטע קרייזען די לעצטע ארבייטס-מעגליכקייט. די דאזיגע צאהל וועט בעטרעפען צעהנדליגער און הונדערטער טויזענדער.

די אמעריקאנער הלואה, וואס מיר האבען בעטראכט פאר אונזערס א גרויסען נצחון, האט פאקטיש נישט פערבעסערט אויף א האר דעם ווירטשאפטליכען מצב פון דער בעפעלקערונג. די רעגירונג אבער האלט א פנים, אז די דאזיגע הלואה האט געוואלדיג געהויבען דעם וואוילשטאנד פון דער בעפעלקערונג און זי מאתגט איין די שטייערן מיט דער גאנצער הארבקייט און ס'ווערט דערביי אנגעהענדעט אזעלכע שארפע מיטלען ווי ס'וואלטען באמת זיך פערגרעסערט די הכנסות און דער אומזאץ פון די שטייער-צאהלער וויניגסטענס אויף נאכאמאל אזוי פיל. אפילו א מיטגליד פון דער רעגירונגס-פארטיי פראפ. זוראנסקי האט אויף דער לעצטער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ערקלערט, אז היות ווי די ווירטשאפטליכע קאניונקטור פערערגערט זיך, וועט אויסקומען, אז נאר די רעגירונג וועט בלייבען מיט גענוגענדע געלד-רעזערווען, אין דער זעלבער צייט, ווען די אינדוסטריע און דער האנדעל זענען געבליבען להלוטין אהן אומזאץ-מיטלען צוליב די צו גרויסע שטייערן.

דער האנדעל און די אינדוסטריע שטעהן דעריבער הילפלאז צוליב דער געענדערטער קאניונקטור און יעדעס ווינקעל איז עלול זיי פולשטענדיג צו צוברעכען. אויב אפילו פון דער רעגירונגס-פארטיי הערען זיך שוין אזעלכע שטימען, דאן מוז די לאגע זיין באמת געפעהרליך און נאר די אונגעהויערע פערבלענדונג פון די מאסגעבענדע קרייזען קען מען צושרייבען, אז זיי זעהען דאס נישט און זיי בעמיהען זיך נישט אויסצומיידען די געפאהר.

יעדע נייע אויסמעסטונג פון אומזאץ-שטייער, צי פון הכנסה-שטייער בעשטעטיגט נאר די נויטווענדיגקייט וואס גיכער צו רעפארמירען גרינדליך אונזער שטייער-סיסטעם. מ'דארף נישט נאר רעפארמירען דעם שטייער-געזעץ גופא, נאר אויך דעם אופן ווי אזוי די שטייערן ווערען איינגעצויגען. מחמת דער איצטיגער סיסטעם פון איינמאהנען די שטייערן גיט נישט די בעפעלקערונג קיין גענוגענדע שוץ געגען די פאנטאסטיש הויכע שטייערן. ס'טאר נישט בלייבען אזא סיסטעם, ביי וועלכען די שטייערן מוזען ווערען תיכף איינגעצאהלט, הגם ס'זענען געמאכט געווארען פערגרעסערטע רעקורסען.

וועלען ווערען נישט בעהאנדעלט אין משך פון איניגע יאהר. ס'קען נישט בלייבען קיין שטייער-סיסטעם, וואס לייגט נישט ארויף קיין שום אחריות אויף די שטייער-אמטען, הגם צוליב די הויכע שטייער-אויסמעסטונג ווערט דאס איבעריגע עמיצען עקזיסטענץ. אפילו אין אזעלכע פאלען, אז דאס איז א צעשלאגען די שטייער-אמטען, ווען מיט א באוווגט... דער ווידער פרינציפ... פאר די היזקות, וואס זיי קענען גורם זיין א פערזאן צוליב זייערע א טעות.

ס'איז נאך פיל נויטווענדיגער, אז עס זאל גענויגעפיהרט ווערען אזא אחריות פערזענליכע פאר די בעאמטע פון די פינאנץ-אמטען.

דער סוף פון זיי אמצוגעבען, ווען פאר געמען מיט רעפארמירען די בעזונדערע שטייערן און דעם אופן פון איינמאנען די שטייערן, כדי די בעפעלקערונג זאל געשיצט ווערען פון שווערע עוולות און איבערגעשטייגען. היות אבער די שטייער-צאהלער קענען נישט וואַרטען אויף דער דאזיגער רעפארם, איז נויטווענדיג, אז דאס פינאנץ-מיניסטער זאל ארויסגעבען א געהעריגע פערארדנונג, אז ס'זאלען רעוויזירט ווערען די שטייער-אויסמעסטונגען און מ'זאל אפהאלטען די עקזעקוציעס אויף די שטייערן, אויף וועלכע ס'זענען אריינגעגעבען רעקורסען. אזא פערארדנונג מוז ארויסגעגעבען ווערען אהן געזעץ, כדי צו פערהיטען די בעפעלקערונג, וואס איז שטארק אויפגערעגט צוליב די לעצטע שטייער-אויסמעסטונגען.

דאס ווארימע וועטער א ישועה פאר'ן האנדעל.
אויפלעבונג אין הורט-האנדעל. — פארוואס איז אזוי שטיל אין דעטייל-האנדעל?— האסע אויף באוועל אין אויסלאנד. -- ביי אונז א שוואכער מענדעג.

[illegible]

געבליבען צום פאהרען אויף די זומער-וואקאנצען און קורארטער.

וואס שייך די פרייזען פון מאנופאקטור-סחורות מוז מען בעמערקען, אז זיי האבען לעת עתה נישט קיין מענדערונג צו שטייגען. גאנץ אנדערש אבער איז די לאגע אין אויסלאנד. דארט שטייגען די פרייזען אויף די ענגלישע מערקטען, למשל, נעהמט איצט אן א שפעקולאציע אויף באוועל און ממילא שטייגען די פרייזען. די סבית פון דער באוועל האסע זאגען: א שלעכטער שנוס דאס, וואס א גרויסער טייל פון באוועל אויף די פלאנטאציעס איז פערניכטעט געווארען און וואס די צאהל פון באוועל מאנופאקטור פאבריקען איז אין אלע לענדער געשטיגען און האט ממילא צולס פעלע-יוצא געהאט א גרעסערע נאכפראגע אויף באוועל.

די דאזיגע האסע איז פערשטענדליך נישט צו שפירען אויף אונזער מאנופאקטור-מארק. דער זומער-סעזאן האט זיך פערשפעטיגט און מען האט מורא ארויסצוציהען די פרייזען, אז די סחורה זאל נאך בלייבען ביז'ן צווייטען סעזאן. ראשית קענען אזוי אלטע סחורות פערעלטערט ווערען, והשנית קען מען דאס ביי אונז נישט פערגינען זיך צו האלטען סחורות אזא לאנגע צייט.

היות ווי דער זומער-סעזאן קאן אין אין ביז-איצטיגען פערלויף בעטראכט ווערען אלס אומגעלונגען, זעהען מיר פערשטענדליך, אז נישט קוקענדיג אויף דער שטייגערונג פון רויה-שטאף אין אויסלאנד, קען ביי אונז פון קיין שנעלער שטייגען אויף סחורות אין אויפ'ן מארק קיין רייד נישט זיין.

* * *

פאבריקאנטיש אפער איז, אז אויפ'ן תבואה-מארק בעמערקט זיך ביי אונז א גאנצע פערקעהרטע ערשיינונג. ביז איצט זענען ביי אונז די פרייזען אויף תבואה געשטיגען פערהעלטניסמעסיג צו אויסלאנד. און דער לעצטער וואך האט זיך צבער דאס בילד געענדערט. און פאלען זענען די פרייזען אויף תבואה ווי

דער געשעפטען, בעת אין אויסלאנד האט די האסע אויפגעהערט און אלע אויסלענדישע תבואה-צענטערען איז אויך די שטימונג א בעשראנקטע. דעם ביישפיל פון די אמעריקאנישע בערזשען האבען באלד נאכגעטון נאכ'ן אויך בערלין און האמבורג. אבער אויך ביי אונז וועט מען באלד די פרייזען מוזען אראפלאזען!

* * *

ווי זעהט עס בכלל איצט אויס אין פראווינץ-האנדעל?

מען הערט אומעטום פסדר זיך בעקלאגען אויפ'ן שוואכען אומזאץ און אויף דעם הויכען אומזאץ-שטייער. פיל סוחרים זענען אויף דעם דאזיגען שטייער געשאצט געווארען מיט 20 ביז 70 פראצענט העכער אלס אין פאריגען יאהר. עס זענען אבער נישט קליין אויך די צאהל פאלען אין לאדז, ווארשא און אין פראווינץ-שטעט, וואו די שאצונגען מאכען אויס מיט 200 און אפילו גאנצע 300 פראצ. מעהר, ווי אין פאריגען יאהר.

אין איניגע פראווינץ-שטעט זענען די סוחרים געשאצט געווארען אויף אזעלכע פאנטאסטישע סומען, אז ווען זיי זאלען אפילו פערקויפען זייער גאנצע סחורה וועלען זיי נישט קאנען צו בעצאהלען דעם ארויפגעלייגטען אומזאץ-שטייער.

קליינע סוחרים'לעך, וואס האבען פאר א יאהרען געצאהלט 200 ביז 300 זל. אומזאץ-שטייער, דארפען איצט צאהלען פון 600 ביז 900 זל. זאלען נישט איינפרעמען קיין שנויים אין דער דאזיגער שאצונג, דראהט א סך סוחרים א פיל שטענדיגער פינאנציעלער רואין.

אין ווארשא און לאדז קען מען זיך בארנישט פארשטעלען, ווי שווער עס איז די לאגע פון סוחר אויף דער פראווינץ. די מורא פאר דער צו גרויסער שטייער-שאצונג און אלע איהרע פאלגען, איז איצט האנדט גרעסער, ווי אפילו פאר א פראצענטירטען וועקסעל. אויב די גרעסערע שטעט וועלען נישט צו-הילף קומען די קלענערע שטעט, וועלען זיי אליין האבען דערפון צו ליידען...

O. B.

א פראיעקט פון א ספעציעלען שטייער פאר די יוד. קהלות אין דייטשלאנד.

בערלין. (י.ט.א.) דער פרייסישער בילדונגס-מיניסטער האט שילדערענדיג די ריכטליניען פון די בודזשעט-מעגליכקייטען אין יאהר 1928, ארויסגערוקט א פראיעקט פון א ספעציעלען קירכען-שטייער פאר די יודישע קהלות, וואס זאלע בערייטענד פערגרעסערט די הכנסות פון די קהלות און געשאפען פאר זיי נייע ארבייטס-מעגליכקייטען. ביז-איצט געניסען די יודישע קהלות אין דייטשלאנד נאר פון א ספעציעלען צושאס צו די מלוכה'שע שטייערן, וואס ווערט איינגעמאהנט לויט'ן געזעץ פון יאהר 1905.

אראבער בעפאלען יודישע וועג-ווייזער ביי בעזוכען דעם קבר פון ישו הנוצרי.

ירושלים. (י.ט.א.) א גרופע קריסטליך-אראבישע פאנאטיקער איז בעפאלען 3 יודישע וועג-ווייזער, וועלכע האבען ארומגעפיהרט טוריסטען איבער דעם קלויסטער, וואס געפינט זיך ביים קבר פון ישו הנוצרי. די מוסולמענישע אראבער, וואס זענען געשטאנען נישט ווייט, האבען אויך דער וואך געהאלפען שלאגען יודען.

דער דאזיגער אינצידענט האט ארויסגערופען דא א שטארקע אויפרעגונג. מען דארף צוגעבען, אזעלכע אנפאלען אויף יודישע וועגווייזער טרעפען זיך שוין נישט צום ערשטען מאל.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

וויכטיג נייעס!!! פרעהליכע נייעס!!!

איבעראשענדע נייעס!!!

פון שבת, דעם 5-טען מאי 1928 הויבט זיך אן די גאסטראלען פון די איבעראל גוט-בעקאנטע סוברעטין אין אמעריקא

בעטי קעניג

וועלכע וועט אויפטרעטען אין א נייעם רעפערטואר, וואס איז ספעציעל פאר איהר געשריבען געווארען אין אמעריקא

די סיבירער חתונה	דבורה פון בערדיטשעוו,
מאלי-דאלי	זענעז פרויען שולדיג?
אוי, איז דאס א בחור,	א כלה אהן א חתן,
דער פרעהליכער מאטראז,	חלומות פון ליבע.

איינצעלהייטען פון רעפערטואר לויט אין דאנערשטאג'דיגען אנאנס. בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

לאדזשער כראניק.

דעם 3. מאי

פייערליכע זיצונג פון שטאט-ראט.

(פ) מארגען וועט פארקומען א פייער-ליכע זיצונג פון שטאט-ראט מיט'ן אנ-טייל פון די פארשטעהער פון דער מלוכה מאכט און קולטורעלע אינסטיטוציעס. אויף דער דאזיגער זיצונג וועט אויך אנ-בעטרעטען ווערען די לומבארדישע פראגע פון דעם לאדזשער יוליאן טובים.

* * *

(פ) היינט אווענד וועלען מיליטער-שע, פאלציאנישע און פייערלעשער אר-קעסטערן שפילען אין די גאסען א „קאנצערטשטיק" לכבוד דעם 3. מאי.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייק צו וואשינצקי, נאפיורקאווסקא 27; ראַ-ניעלעווסקי, פעטריקאווער 127; אילנוצ-קי, וואלטשאנסקא 37; ליינוועבער פלאץ וואלנאושסקי 2; הארטמאן, מלי-נארסקא 1; קאהאנע, אלעקסאנדראווס-קא 80.

21 פראצענט פון שטאטישע בודזשעט אויף בילדונגס-צוועקע.

141 טויזענד זל. פאר יודישע קולטור- און בילדונגס-אינסטיטוציעס.

(ג) אין שטאט-ראט איז שוין פערענ-דיגט די גענעראל-דעבאטע און דער בודזשעט איז שוין בעשטעטיגט.

עס וואלט דעריבער כדאי געווען א קוק-צוטון, וואס דער דאזיגער בודזשעט ברענגט אין אלגעמיין מיט זיך און וואס עס געניסען פון איהם מיר, יודען.

דאס וויכטיגסטע אבער, וואס אינטערע-סירט אונז אין דעם בודזשעט, זענען די סובסידיעס פאר'ן קולטור- און בילדונגס-וועזען אויפ'ן יאהר 1928/29.

כך-הכל איז פארגעזעהן פאר קולטור-אנשטאלטען א סומע פון 5 מיל. 634.226 זל. אדער 21 פראצענט פון גאנצען נאר-מאלען בודזשעט פון אונזער שטאט. אין פערגלייך מיט'ן יאהר 1927 בעטרעפט די פאזיציע פאר'ן בילדונגס-וועזען היי-יאהר מיט 1 מיליאן מעהר. אין 1927 האט דער בילדונגס-בודזשעט פארגעזעהן דורכשניטליך פאר א קאפ 8 זלאטעס, אין 1928 — 9,75 זל.

פון די 5 און העכער א האלבען מיל-יאן זל. אויף קולטור- און בילדונגס-צוועקען בעקומען אין דער ערשטער רייה די „פאווזשעכנע" שולען א סכום פון 2,859,832 זל. די יודישע בילדונגס-אינסטיטוציעס געניסען פאלגענדע סוב-סידיעס: יודישע ארבעטער-שולען און קולטור-אנשטאלטען — 87,000 זל.; ציו-ניסטישע אינסטיטוציעס — 14,000 זל.; ארטאדאקסישע 18,000 זל. דאן בעהט „ארט"—5000 זל.; יודישע האנדווערקער-שול — 10,000 זל.; דער יודישער ווי-סענשאפטליכער אינסטיטוט — 2000 זל.; „עזרת-אלמים" — 5000 זל., און אלגע-מיין בעטראכטען די סובווענצען פאר די יודישע קולטור- און בילדונגס-אינסטיטו-ציעס 141,000 זל., דערפון געניסען די יודישע ארבעטער 2 דריטעל טאל.

א חוץ די 5,654,226 זל. אויף בילדונגס-צוועקען, וואס איז ארייננעשטעלט אין בודזשעט פון דער קולטור- און בילדונגס-אפטיילונג, איז אין בודזשעט פארגעזעהן אויך א סומע פון 1,600,000 זל. אויף בוי-צוועקען פאר'ן שול-וועזען.

דעסגלייכען געניסען יודישע אינסטי-טוציעס אויך פון סובסידיעס, וואס זענען פארגעזעהן אין בודזשעט פון דער אפטיילונג פאר סאציאלער הילף.

אויסרעכענדיג אין דעטאלען די סוב-סידיעס פאר די יודישע בילדונגס-אנשטאלטען, בעקומט מען אזא בילד:

די ציוניסטען בעקומען פאר „עבריה" 2000 זל., פאר „ירדניה" 1000 זל., פאר דער שלום-עליכם-שול — 2000 זל., פאר „יבנה" — 2000 זל., פאר די אווענד-קורסען „בני-ציון" — 8000 זל., פאר החלוץ-המרכזי — 4660 זל.

די ארטאדאקסען בעקומען פאר „מחזיקי חדת" — 2000 זל., פאר בית-יעקב — 3000 זל., פאר'ן רב'ס ת"ת — 8000 זל., פאר יסודי התורה נומער 1 — 2000 זל., יסודי התורה נומער 2 — 2000 זל., פאר דער ישיבה „בית-אברהם" — 1060 זל.

„בונד" פאר די מעדעם-שולען — 25,000 זל., פאר דער קינדער-היים — 2500 זל., פאר דער מעדעם-אווענד-שול—5000 זל., פאר דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער „קולטור-ליגע" — 18000 זל., פאר'ן ספארט-קלוב „מארגענשטערן" — 6000 זל., פאר'ן „ארבעטער-ווינקעל"—10,000 זלאטעס.

פועלי ציון: בארעכאוו-שולען 22,560 זל., קינדערהיים — 2000 זל., אווענד-שול — 5000 זל., געזעלשאפט „אווענד-קורסען" אין לאדז — 1500 זל.

פאר אנדערע יודישע אינסטיטוציעס איז פארגעזעהן פאלגענדע סובסידיעס: „אוזדראוויסקא" 5000 זל., „טאז" 2500 זל., ספארט-סעקציע ביי „טאז"—1000 זל., פאר דער מילך-קיך ביי „טאז"—6000 זל., פאר עפילעפטיקער און אידיאטען—2000 זל., פאר'ן פרויען-שוץ-פעראיין—3000 זל.

„צער בעלי-חיים".

די לאדזשער געזעלשאפט „צער בעלי-חיים" האט ארויסגעלאזען א אויפרוף צו דער בעפעלקערונג וועגען שוינען די הויז-בהמות און אלערליי חיות און עופות און אויפרוף וועגען אנטערגעבען דער צער פון א פערארדנונג פון מלוכה-פער-ארדענט, לויט וועלכער עס איז נישט ער-לויבט צו שלאגען און פייניגען די חיות. די געזעלשאפט ווענדעט זיך דערביי צו אלע פוהרלייט, פויגל און עופות-הענדלער א.אז.וו. אז זיי זאלען זיך צופאסען צו דער פערארדנונג, ווייל די געזעלשאפט וועט נישט דארפען אונטערווערפען ביי פאר-לויזן, וואס עס איז פערבונדען מיט גרויסע שטראפען.

א שרפה אין א פאבריק.

(§) נעכטען האט אויף שענקעוויטש גאס 72 אויסגעבראכען א שרפה אין דער פאבריק פון פאלשע קוילען צעלוב רעם, וואס דער פייער פון א קאטערינען קעסעל האט זיך אויסגעבראכען. די פייער-לעשער האבען נאך א 1 שעה'דיגער רע-טונגס-אקציע דאס פייער אויסגעלאשען.

א יום-טוב פון 10. פולק קאניאווער פעלד-ארטילעריע.

דער יעהרליכער יום-טוב פון 10 פולק פון קאניעווער פעלד-ארטילעריע, וואס פאלט אויס דעם 6. און 7. מאי, וועט היי-יאהר זיין געווידמעט די פראפאגאנ-דע פון ספארט, בילדונג און קולטור. אין שייכות דערמיט ארגאניזירט דאס פולק זונטאג, דעם 6 מאי, אויף האלער'ס פלאץ פערד-גייעגען פון אפיצירען. אין קאנקורס-קאמיטעט געהען אריין גענעראל מאלאכאווסקי, וואיעוואדע יאשטשאלט, סטאראסטא רזשעווסקי, פרעזעס פון שטאט-ראט אינוז. האלצנרעבער, שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי א. א.

טעאטער און קונסט

בעטי קעניג אין פילהארמאניע

ווי מיר האבען שוין מיט איניגע טעג צוריק מיטגעטיילט, איז פון אמעריקא געקומען קיין לאדז די בעליבטע יודישע ארטיסטקע בעטי קעניג.

איצט קענען מיר דעם לאדזשער יודישען טעאטער-עולם איינזאגען די ניעס, אז דער אמעריקאנער גאסט איז אנגאזשירט געווארען קיין עטליכע טעאטער-דירעקטאר ה' בעזמאן אויף א ריהע גאסט-שפילען און שבת מיטאג זי אויף צום ערשטען מאל אין „פילהארמאניע".

בעטי קעניג איז א לאדזשער קינד. אנגע-הויבען איהר ארטיסטישע קאריערע האט זי אין יאהר 1912 אלס כאריסטקע אין היגען גראנען טעאטער. אין יאהר 1918 זעהן מיר איהר שוין מיט ערפאלג אויפטרעטען אלס ארטיסטקע אין לאדז-שער „סקאלא" טעאטער און „סאצקעווערס פל-ב'ניק".

די לעצטע זיבען יאהר האט בעטי קעניג מיט גרויס ערפאלג געשפילט אין א גאנצע ריהע טעאטערן אין אמעריקא, ווי אין „סעקאנד עוועניו טעאטער", „פראס-פעקט-טעאטער", „טאמאשעווסקי טהעאטער", אין שיקאגא אין גליקסמאן'ס פאלאס טעאטער. זי האט אויך גע-שפילט אין באסטאן, קאליפארניע, כאן פראנציסקא, פילאדעלפיע א. אנד.

בעטי קעניג איז איצט געקומען קיין לאדז מיט א סך נייע אפערעטקעס ווי: „א חתונה און סוביר", „מאזל דאלי", „פרעהליכער מאטראז", „אוי איז דאס א בחור", „ליבעלע מזיק" און נאך א סך נייע נאך און לאדז נישט געשפילטע קא-מישע אפערעטקעס, און די אלע אפער-רעטקעס האט די טאלענטירטע בעטי קעניג כלאמיר-ראלען.

וויכטיגע הנחות פאר וואויזשארען.

דעם 28. און 29. אפריל ד. י. איז אין ווארשא פארגעקומען דער צווייטער צוזאמענפאהר פון אלע פראפעסיאנעלע רייזענדער-פעראיינען פון גאנץ פוילען.

ס'זענען זיך צוזאמענגעפאהרען דעלע-גאטען פון כמעט אלע גרעסערע שטעט אין לאנד. מצד דער לאדזשער אפטיילונג זענען דעלעגירט געווען אויפ'ן צוזאמענ-פאהר די ה"ה י. ראבינאוויטש און א. בלומענטאל.

ס'זענען דערהאלטען געווארען טעלע-גראפישע בעגריסונגען פון די וואיאזשא-רען פעראיינען אין לעטלאנד און עסט-לאנד. ווי אויך א טעלעגראפישע בעגרי-סונג פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-ביורא אין אמסטערדאם.

דאס מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוסטריע האט דעלעגירט זיינס א פערטרעטער, וועלכער האט דעם צוזא-מענפאהר בעגריסט אין נאמען פון מי-ניסטעריום.

דער צוזאמענפאהר האט איינשטימיג בעשלאסען ארויסצושיקען גראטולאציעס דעפעשען צום מלוכה פרעזידענט און צום פרעמיער, מארשאל פילסודסקי.

נאכ'ן אפגעבען דעם בעריכט איבער דער ביז אהעריגער טעטיגקייט פון דער הויפט-פערוואלטונג פון פעראיין האט זיך ענטוויקעלט א לענגערע דיסקוסיע. אלע רעדנער האבען זיך ארויסגעזאגט אין דעם זין, אז דער פעראיין איז א רעין פראפעסיאנעלע, פאר אלע רייזענדער אהן אונטערשיד פון נאציאנאליטעט, אז דער פעראיין איז א פאליטיש... און אלס פראפעסיאנעלער פעראיין דארף ער קאארדינירען זיין טעטיגקייט צוזאמען מיט די עהנליכע ארגאניזאציעס פאר גייסטיגע ארבעטער.

דער פעראיין געהט ארויס פון דער הנחה אז א רייזענדער און האנדעלס-אגענט, דארף בעטראכט ווערען ווי אן אינטעלעקטועלער ארבייטער. און אלס גייסטיגער ארבעטער-רייזענדער דארף ער געניסען פון די אלע סאציאלע בער-גרייכונגען, פון וועלכע ס'געניסען אלע אנדערע גייסטיגע ארבייטער אין פוילען ווי פערזיכערונג פון קראנקען-קאסע, אויפ'ן פאל פון ארבייטס-לאזיגקייט, בע-צאהלטער אורלויב א. א. וו.

אין משך פון דער דיסקוסיע האט זיך ארויסגעוויזען, אז פיל פאסטולאטען פון רייזענדער-פעראיין זענען, לויט א פער-ארדנונג פון מלוכה פרעזידענט, א דאנק די בעמיהונגען פון דער הויפט-פערוואל-טונג, שוין אנערקענט געווארען.

אויף די פאדערונג וועגען הנחה-בי-לעטען אויף די באהנען פאר רייזענדער זאגט צו דאס קאמוניקאציע מיניסטעריום אויף היפיל מעגליך ענטגעגענצוקומען. אין מיניסטעריום ווערט יעצט צוגעגרייט אנ'אשפרעכענדער פראיעקט.

נאכ'ן אפהאלטען עטליכע פאך-רעפע-ראטען וועגען אקטועלע פראפעסיאנעלע ענינים, זענען געשאפען געווארען בעזונ-דערע קאמיסיעס, צווישען אנדערע אויך א פרעסע-קאמיסיע, וועלכע האט בעש-לאסען ארויסצוגעבען א פראפעסיאנעלען חודש זשורנאל אין פויליש אונטערן נא-מען „וואיאזשער" און ס'זענען אויפ'ן ארט געשאפען געווארען די נויטיגע מיטלען דערצו.

צווישען אנדערע רעזאלוציעס איז אויך בעשלאסען געווארען, אז דער פער-איין אלס אזעלכער טרעט צו אלס מיט-גליד צו דער צענטראלע פאר אלע פער-איינען פאר גייסטיגע און אינטעלעקטו-עלע ארבעטער אין פוילען אונטער'ן נאמען „צענטאג".

כדאי צו באמערקען, אז דאס קאמו-ניקאציע מיניסטעריום האט אנערקענט פאר די דעלעגאטען אויפ'ן צוזאמענפאהר הנחה-בילעטען אויף דער באהן אין דער הויך פון 33% נאמינאלען בילעטען-פרייז.

אין דער הויפט פערוואלטונג איז פון לאדז אויסגעוועהלט געווארען ה' א. בלומענטאל.

> **קופאן № 136**
> **אויף אומזיסטע יורידישע עצות.**
> דער בעזיצער פון'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסטע יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
> **גילטיג היינט, מיטוואך,**
> דעם 2. מאי פון 8—9 אוו.

אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון „התאחדות".

שבת אווענד איז אין אייגענעם לא-קאל פארגעקומען די אלגעמיינע פער-זאמלונג פון „התאחדות" אין נאמען פון דער פערוואלטונג ערעפענט די פערזאמ-לונג ה' גאלדקראנץ. אלס פארזיצער ווערט אויסגעוועהלט דער ה' נייגאלד-בערג און אלס בייזיצענדע די ה"ה אלי-ווא און געליבטער. דעם טעטיגקייטס בעריכט געבען אב די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג גרשון ליכטענשטיין, סט. שרעטער, און י. גאלדקראנץ, נאכ-דעם ווי דער ה' סוראלסקי בעשטעטיגט דעם קאסע בעריכט אין נאמען פון דער רעוויזיאנס קאמיסיע, ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע אין וועלכען ס'נעהמען אנטייל די ה"ח ראסין, בוימגאלד, בערקאוויטש, ציקער, ווינער, און י. לוי. אין נאמען פון אבטרעטענדען ועד ענטפערען די ה"ח ליכטענשטיין, און גאלדקראנץ. ס'ווערען אנגענומען פאלגענדע רעזאלו-ציעס: די אלגעמיינע פערזאמלונג נעמט צו קענטניש דעם בעריכט אין דריקט אויס אנערקענונג די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג וועלכע זענען געווע-זען טעטיג ביי דער ארבייט.

ס'ווערט בעשלאסען אנצוהויבען א שטארקע שקל אקציע פון יאהר תרפ"ח, אקטיוו זיך בעטייליגען אין דער קרן החלוץ אקציע, אין הסכם מיט דער זעלבס-שטענדיגער מגבית פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל וואס ס'האט פראקלאמירט דער צ. ק. פון התאחדות אין פוילען פאדערט אויף די אלגעמיינע חברים פער-זאמלונג אלע מיטגלידער פון התאחדות זיך צושטעלען צו דער אקטיווער אר-בייט פאר דער מגבית. נאכדעם ווי ס'ווערט אנגענומען א רייה רעזאלוציעס ווי אדורכפיהרען א ווערבירונגס-אקציע, אנ-הויבען א פראפאגאנדע איינארדנען א רייע רעפעראטען, רעארגאניזירען דעם לייען זאל עפענען אומזיסטע העברעאישע קורסען א. אז. וו. ווערט געוועהלט א פערוואלטונג פון פאלגענדער ה"ה ד"ר אריה סארטאקאווער, גרשון ליכטענשטיין י. גאלדקראנץ, סט. שרעטער, מ. ראסין ב. רעבענבאך און פרנס ש. ריגער. אין דער רעוויזיאנס קאמיסיע די ה"ח סוראל-סקי, ציטרינאווסקי, און חישליצקי, אין פארטיי געריכט ד"ר עלענבערג, יוסף לוי, און זאב ווינער.

האנדווערקער!

די יודישע האנדווערקער-צענטראלע זאוואדזקא 5 פאדערט אויף אלע איהרע מיטגלידער און פעראיינען צו בעזאר-גען זיך מיט די האנדווערקער-קארטען, וואס דער מאגיסטראט האט אנגעהויבען ארויסצוגעבען. אין געגענזאל דראהט א געפאהר פאר די יודישע האנדווערקער צו פערלירען זייער רעכט צו פיהרען ווייטער זייערע ווערקשטעלען און אויך זיך צו קענען בעטייליגען אין די וואה-לען צו דער האנדווערקער-קאמער, וועל-כע וועלען פארקומען אין דער נאהנט-טער צייט. די קארטען קען מען זיך בעזארגען דורך דער יודישע האנדווער-קער צענטראלע, זאוואדזקא 5.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג יעדען טאג פון 7 ביז 10 אין אווענד. 2090

> # אין שטורם פון ליידענשאפטען.
> שפאנענדער ראמאן, פול שטוינענדע איבער-לעבונגען און ליבעס-אוואנטורעס.

(20-טע פארזעצונג)

חי געיאגט פון שטורעם, א דערשראקענע, א צעשטרעטע, איז זי ארויסגעלאָ-פען פון הויז.

א קאלטער ווינט האט געריסען איהר די האר. זי האט גארנישט געקוקט דערויף.

זי איז געווען א מאמע, וואס ציטערט פאר איהר קינד. אין דער איצטיגער רגע בלויז א מאמע און גאר נישט מעהר. זי האט וועגען גארנישט געדענקט און וועגען גארנישט געטראכט, א חוץ וועגען איהר קינד.

די פארבייגעהער, וואס זי האט בעגעגענט, האבען זי פערוואונדערט אנגע-קוקט, זעהענדיג ווי זי לויפט ווי א משוגענע אויף דער גאס. דער ווינט האט איהר געהויבען דאס קלייד אין דער לופטען און איהרע פיס האבען קוים בעריהרט די ערד,

דער אווענד איז געווען א פינסטערער, א טריבער און א רעגענדיגער. די גאז-לאמטערנס האבען צעווייהט א שואך ליכט.

עס האט נישט לאנג געדויערט איז וואנדא אנגעקומען אין דער שבאלער ים-גאס.

אויף יענער זייט געפינט זיך וואסער. איגמיטען — אנ'אינזעל בלעקוויל. נאך איניגע מינוטען און זי וועט זיך געפינען ביים ציל.

11-טער קאפיטעל

קינדער-רויב.

מיט איניגע שעה צוריק. איידער דער אווענד איז געפאלען אויף דער שטאט אין אויפ'ן וואסער, איז א גרויס שיפעל צוגעקומען צום ברעג.

צוליב דעם, וואס עס איז געווען א געדיכטער נעפעל, איז אויפ'ן שפיץ פון מאסטבוים, אויף וועלכען דער זעגעל איז געווען אנגעצויגען, געהאנגען א גרויסע גרינע לאמטער.

ביי דער געדיכטער פינסטערניש איז נישט מעגליך געווען צו דערקענען, צי אויף דער אנגעקומענער זעגעל-שיף געפינען זיך מענשען. אז מען האט זיך גוט צוגעקוקט האט מען געקענט בעמערקען, אז עס געפינען זיך אין איהר צוויי מענשען פון דער ווייטענס האט מען זיי געקענט אנגעמען פאר נעגער. אבער צוליב דעם גרויסען נעפעל און צוליב דעם גרינעם שיין פון דער לאמטער האט מען זיך געקענט טועה זיין.

ביידע מענשען אין שיפעל האבען גארנישט גערעדט צווישען זיך.

אין דער הויך, אויף דער גאס האבען זיך די עטליכע פוהרען דערווייטערט מיט א געפולטער.

נישט אויף דער גאס און נישט אויף די שטיינערנע טרעפען, אויף וועלכע מען איז אויסגעשטיגען, האט מען קען מענשען נישט געקענט זעהן.

ביידע לייט האבען זיך אויפגעהויבען און ארפגענומען די גרינע לאמטער פון מאסטבוים. ווען זיי האבען געהאלטען די לאמטער נאהנט צו זיך האט מען געקענט דערקענען, אז די מענשען האבען איינגעריסענע פנים'ער.

דער טורם-זייגער האט אויסגעשלאגען זיבען.

— וואס האט ער דיר געזאגט, האַרי? — האט איינער געפרעגט מיט א הײ-זעריג, בראָב קול — וואו האט ער אויף אונז געזאלט ווארטען?

— אויפ'ן פלאץ געבען קוילען-לאגער — האט דער צווייטער געענטפערט, נעמענדיג אין דער האנד די לאמטער, כדי זי צו פערלעשען דאס ליכט.

— און נאכדעם דערנאך געבען דאס קינד צו זיך? — האט דער ערשטער געפרעגט.

— וואס געהט עס דיך אן, דושים! — האט איהם דער צווייטער, האַרי, געענטפערט — דא געהט א קריג וועגען א ירושה, אדער צווישען מאן און ווייב— איך ווייס אליין נישט. דער הער איז דער פאטער פון קינד און ער האט יעדען פון אונז צוגעזאגט צו צאהלען דאלאר, אויב מיר וועלען איהם ברענגען דאס קינד. די מוטער וועט עס מיט געריכט אוועקנעמען; דאס איז אלץ, וואס ער האט מיר בעזאגט.

— און דאס קינד געפינט זיך ביי לאנגסענס אלמנה, וועלכער איז פאריגע וואך דערטרונקען געווארען?

— נו, זעה נאר, מיר וועלען זעהען, ווי עס וועט זיך אונז איינגעבען עס ארויסצוקריגען — האט האַרי שטיל געענטפערט. און ער האט אוועקגעשטעלט די פערלאשענע לאמטער אויפ'ן דעק פון שיף.

— צי איז דיר בעקאנט ברוק'ס הויז?

האַרי האט א שאקעל געטאן מיט'ן קאפ און ער איז ארויף אויפ'ן טרעפ צום ברעג.

דושים האט צוגעבונדען די קייט פון שיפעל צו א ריגג פון דער שטיינער-נער האנד און איז פויל נאכגעגאנגען נאך איהם.

בעדע קוילען-טרעגער זענען ארויפגעגאנגען אויף דעם ברעג פון דער גאס, וואס איז אין דעם ארט געווען זעהר ברייט און שוואך בעלויכטען. די לאנגע גאס איז געווען פוסט און לעדיג. די שורות הייזער זענען אין א סך ערטער געווען אי-בערגעריסען דורך לעדיגע פלעצער, וועלכע האבען געדינט אויף סקלאדעס פון האלץ און שפייכלערס.

האַרי איז פאראויסגעגאנגען.

ענטקעגען איז געשטאנען א קליין שטיבעל און איניגע פענסטער פון דעם ערשטען שטאק זענען געווען שוואך בעלויכטען.

האַרי איז איבערגעגאנגען דעם וועג און איז צוגעגאנגען צו ברוקס אלטען הייזעל.

— דו הערסט, די אלטע געפינט זיך אין דער היים — האט ער שטיל גע-זאגט — אונטען אין צימער איז ליכטיג.

— אויב אזוי דארפען מיר איהם ארויספיהרען.

— זעה, פון דאנען קען מען ארייןקוקען אין צימער.

ביי דאס קיילעכדיגען טיש, אויף וועלכען עס איז געלעגען אנ'אלט בוך און ס'האט געברענט א קליין לעמפעל, איז געזעסען א פרוי פון א יאהר פופציג מיט א זאק אין דער האנד און מיט אלטע ברילען אויף דער נאז.

זי האט אין דער זעלבער צייט געשטריקט א זאק און געלעזען. א ביסעל ווייטער, אין דעם שהאך-בעלויכטענעם צימער, איז געשטאנען א גרויס, הויך בעט מיט א פערהאנג און דערנעבען א קליין בעטעל. אין וועלכען עס איז געשלאפען וואנדא'ס קינד, די קליינע לידיע.

די אלמנה ברוק האט גאר וואס געלעגט דאס קינד שלאפען.

זייט דער מאן איז ביי איהר געשטארבען, איז זי געווארען א פרומע. די פרומקייט איז געווען איהר איינציג פערגעניגען. ביי טאג איז זי געווען בעשעפטיגט מיט'ן קינד, אבער אין אווענד, ווען דאס קינד איז געשלאפען, האט דאס היילינע בוך פערגעשטעלט פאר איהר א בעזונדער אינערליך לעבען.

די גוטע פרוי האט זעהר ליב געקריגען די קליינע לידיע און וואנדא וואלט אין ערגיץ נישט געקריגען קען בעסערע פרוי פאר איהר טייער קינד.

(פארזעצונג קומט.)

היינט פייערט דאס יודישע לאדז
דעם יובילעאום פון דיכטער יצחק קאצענעלסאן

אונגעהויערע פאראינטערעסירונג אין דער גאנצער שטאט.—בעגריסונגען פון דער גאנצער וועלט!

כבוד אונזער יובילאר!

היינט פייערן מיר דעם יובילעאום פון דער 25 יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט פון אונזער פּאעט, דעם פּרויוֹ פון דיכטער יצחק קאצענעלסאן.

דער נאמען יצחק קאצענעלסאן איז בעריהמט בכל תפוצות ישראל. איבעראַל קען מען אוהם, פון דער ליטעראַטור, פון טעאַטער, איבעראַל זינגט מען זיינע לי־דער און איבעראַל האט מען אוהם ליב.

דער היינטיגער יובילעאום פון יצחק קאצענעלסאן איז א יום־טוב פאר דער גאנצער יודישער וועלט. איבעראַל ווערט דער בעל־היובל געווירדיגט אלס איינער פון אונזערע בעסטע און פאָלקסטימליכסטע דיכטער.

פאר אונז, לאדזשער יודען, איז דאס אבער א דאפּעלטער יום־טוב.

מיר מעגען שטאלץ זיין דערמיט, וואס דער געפייערטער קינסטלער לעבט און ווירקט אין לאדז, וואס דאָ זיין ליטעראַרישע טעטיגקייט, האט קאצענעלסאן גראד ביי אונז אין שטאט זיך געווידמעט פאר דער ערציהונג פון אונזער יונגען דור און וואס האט בעווירקט דארף מען דער לאדזשער יודישער געזעלשאפט ערשט נישט דערצעהלען.

ס'איז דעריבער גאר קיין וואונדער, וואס די יודישע לאדז גרייט זיך אזוי פלייסיג און מיט אזא התלהבות צום היינטיגען יובילעאום, צום יום־טוב פון איהר דיכטער, פון איהר ליבלינג.

אויף דער היינטיגער פייערליכער אקאדעמיע און „פילהארמאָניע" וועט די לאדזשער יודישע בעפעלקערונג פערזענען צום אויסדרוק איהר דאנקבארקייט און פערעהרונג דעם יובילאר, וועלכער האט אזוי פיל געטהון פאר דער יודישער און העברעאישער ליטעראַטור און פאר דעם יודישען ערציהונגס־וועזען אין לאדז.

דאס בעסטע פון יודישען לאדז וועט דערהיינט זיין פערזאמעלט אין „פילהארמאניע" אויפ'ן יובילעאום פון ליבען דיכטער יצחק קאצענעלסאן.

> יעדער ליבהאבער פון אונזער ליטעראַטור, יעדער פריינד פון שול־קינד בעטייליגט זיך אין דער פייערונג פון יצחק קאצענעלסאן'ס יובילעאום!

יצחק קאצענעלסאן

(צו זיין היינטיגען 25־יעהריגען יובילעאום).

עס שאלען פאנפארען אין „פוילען'ס מאנטשעסטער",
עס שמייכעלט די זון דורכ'ן הימעל דעם טריבען,
עס איז היינט א יום־טוב ביי אונז גאר דער גרעסטער,
א, לאמיר רבותי, זיך טוליען היינט פעסטער
ארום אונזער דיכטער דעם גרויסען, דעם ליבען...

יצחק קאצענעלסאן, אט דאס איז דער נאמען,
וואס וועט אונז פעראייניגען אלע צוזאמען,
זיין שכינה — זי איז דאך אויף אלע געפאלען,
ס'האט אלע בעלויכטען דאך גלייך זיינע פלאמען,
אזוי ווי פערשידענע קינדער, וואס ווערען
גלייכצייטיג גלייך פון דער טייערער מאמען...

יצחק קאצענעלסאן, דער דיכטער, דער ליבלינג,
זיין לארבער־קראנץ וועט דאך נישט מיינמאל פערוועלקען,
נאר חוץ זיינע לידער — אד זאגט מיר, רבותי,
צי איז אזא חבר א גוטער פאַרהאַנען?
ער האט נאך, ווי ער, אזא הארץ, פול מיט ליבע?
פון יענעמס שמערץ ווער ווערט, ווי ער א געריהרטער?
יצחק, דער מענש איז נאך פיזענער מאל גרעסער,
פון יצחק דעם קינסטלער, פון יצחק דעם דיכטער...

ל. בערמאן (נראה מאלי).

וואס אנדערע זאגען וועגען יצחק קאצענעלסאן

... יצחק קאצענעלסאן איז קודם כל א משורר, א דיכטער, א קינסטלער. אבער מיט דער קונסט איז גוט צו טאנצען, לעבען מיט איהר קען מען אבער נישט. ער נעמט זיך דאך פריה צו פראקטישע ארבייט. נישט אומזיסט האט ער אמאל, אלס יונגעל, געלערנט זיך צו זיין א וועבער־מייסטער, ער וועט אין לעבען, ער פעראייניגט די פאעזיע מיט דער פראקטיק פון לעבען, ער וועט זיי צוזאמען. ער ווערט דערום דער דיכטער פון יודישען קינדער־גוף, ער שאפט קינדער־לידער, וואס ווערען באלד בעקאנט אין דער שול און היים, ער ווערט דער מחבר פון העברעאישע טורן־ביכער.

מיט איין ווארט: ער פערוועגדעט זיין דיכטערישע נשמה און שטעלט איהר אין דינסט פון דער פעדאגאגישער פראפעסיע, וואס איז פארהאן, אין דינסט פון דער קינדער־ערציהונג. ער ווערט א לעהרער, עפענט א שולע און איך בין ממש מקנא די קינדער, וואס ער איז זייער לעהרער. סוף כל סוף איז דאך די נשמה פון קינד דער אמעלסטער אינסטרומענט, אויף וועלכען נאר דער דיכטער איז בערופען צו שפילען און עס איז אן אומגליק, וואס גראד די גרעבסטע, פגושמ'דיגע מענשען נעמען זיך עפעס ביי אונז צום לעהרער־בערוף.

ה. עדין
(אין „לובלינער טאגבלאט")

בעגריסונג קאצענעלסאנ'ען

פון יואל מאסטבוים.

נישט אנצייט, און דער טונקעל מוגעט, און די צייט פון פאשאטונגען, דען די האנר, וואס האט צוגעשריבען „בגבולות ליטא" און „פאריקאטורען", האט א גרויסלעכע טעטיגקייט. קאצענעלסאן איז אמ דער יודיש־העברעאישער ליטעראַ־טור א אפּלאנג פון א געוויסער פרישער יוגענדליכער צייט.

אָבער אויב הערען פון קאצענעלסאנ'ען טרויעריגער, טוט מען אויך ארומרעדען די סביבה און די צייט, פון וועלכער עס האט זיך אויסגעוואקסען די יוגענדליכע לידער־וועלט קאצענעלסאנ'ס.

אין דער מיטען פלוצים מיר נאר צו דערמאנען מיין לאנד־הארטיגען פריינד,

און זיין שמחה איז אויך מיין שמחה. מיט זיינע אומפערגעסענע טרערען בעגרים איך דיר פון גאנצען הארצען מיט־חבר און מיט־ווירקער פון א געוויסער ענטוזיאסטיש־פערזעהליכער צייט און אונזער לעבען.

די קענסט די צייט און דעם פריינט־ דיכטערישען ניגון פון דער צייט.

זיי געגריסט פון גאנצען הארצען מיט־ נעם, זאלען דיינע צארטע פינגער ווייטער זיך צו ווארפען אויף דער הארפע פון דיין יוגענדליכען לעבעדיגען שאפען דיין

יואל מאסטבוים.

קראקא, דעם 29. אפריל.

יצחק קאצענעלסאנ'ס ווערק, וואס זענען ערשינען ביז איצט.

„בגבולות ליטא", פּאָעמא, פערלאג „ספרות" ווארשא 1907 8 אויפלאגען, איבערזעצונגען דעם חדרק פון בעל־מחשבות, הלל צייטלין א. א.

„המרומים", 2 בענדער שירים, פערלאג „תושיה" 1910. אייניגע אויסגאבען. איבערזעצונגען. אבהאנדלונגען פון יעקב פיכמאן, ליאלאחער און אנד.

„קאריקאטורען", דראמע אין 3 אקטען, פערלאג „השחר", ווארשא 1911. איבערזעצונגען פון דוד פרישמאן א. א. אויפגעפיהרט אין רוסלאנד דורך רודאלף זאמלאחסקי און לאדז דורך דער „פעראייניגטער טרופּע" אין יאהר 1910 און דורך די „ווילנער" אין ווארשא, לאדז און אנדערע שטעט.

„דאס חיימע לעבען" א זאמלונג ערצעהלונגען, לידער און דראמאטישער איינ־אקטער „די זון פערגעהט אין פלאמען" איבערזעצונג פון ש. ניגער.

„דעמאַרענטשוי", „בתרים", 2 איינאקטער, פערלאג „שיפון" ווארשא, אויפגעפיהרט אין לאדז דורך לצחי, אין רוסלאנד דורך הירשביין'ס טרופּע.

„גלות", פּאָעמא, פערלאג „ספרות".

„המגל", קאמעדיע אין 3 אקטען, פערלאג „ספרות" 1911.

„אני חיים ומתים" טראגעדיע אין 3 אקטען. פערלאג „אחיספר" ווארשא־בערלין, דער ערשטער טייל „החמה, חחמה!" געשפּילט אין מאסקווא דורך דער „הבימה" אונטער חשבּ־ מאנגאש'ס רעזשי.

„באטימא". דראמאטישע פּאָעמע אין 3 אקטען, פערלאג „יונג־אידיש" לאדז, געשפּילט אין ווארשא, אין נויארק ביי מאריס שווארץ.

„אונזערע נאהענטע בעקאנטע", (אני חיים ומתים) טריאלאגיע אין 3 אקטען, פערלאג „ספינכס" 1922.

„הנביא". דראמאטישע פּאָעמע אין 3 אקטען, פערלאג „ספר" לאדז 1922. צוויי אויפלאגען.

„תלתלים", זאמלונג פון ערצעהלונגען, לידער, סצענעס, פאר דער יוגענד פערלאג „מרכז" ווארשא 1922.

„מחמדים" זאמלונג פון ערצעהלונגען, לידער, סצענעס, פאר דער יוגענד פערלאג „פרצו", 1924.

„ספר השירים" (הענע'ס בוך דער לידער) איבערזעצט אין העברעאיש, פערלאג שטיבעל ווארשא 1924.

„Odwrót", דראמע אין 3 אקטען איבערזעצט פון יודישען (ווארשע) דורך יאן זאגער, פערלאג „סצענע" לאדז 1923 (אין העברעאישען בעדרוקט אין „הידקים" אויפגעפיהרט אין ניו־יארק אין 1920.

* * *

אנ'אויספיהרליכע רשימה פון זיינע העברעאישע און שול־ביכער וועלען מיר ברענגען אנ'אנדערמאל.

> **יצחק קאצענעלסאנ'ס יובילעאום דארף פערוואנדעלט ווערען אין א שעהנער מאניפעסטאציע פאר אונזער ליטעראַטור**

דאס פראגראם
פון די היינטיגע יובילעאום־פייערונגען לכבוד יצחק קאצענעלסאנ'ען.

די יובילעאום־אקאדעמיע לכבוד יצחק קאצענעלסאן זאגט צו טאקע צו זיין אימפּאזאנט. די אנגעזעהענסטע פארשטעהער פון דער ווארשאוער שרייבער־משפחה, ד"ר י. גאטליב, יעקב פיכמאן, דער העפטמאן, י. מ. נייטאן, ה. ל. זשיטניצקי, א. צייטלין און נאך אנד. קומען ספּעציעל קיין לאדז, זיך צו בעטייליגען אין אינזער שמחה, אין דעם יום־טוב פון לאדזשער ליטעראַטען־פעראיין, פון דער לאדזשער יודישער שרייבער־משפחה, פון גאנצען יודישען לאדז. אויך דער קינסטלערישער טייל וועט זיין עפּעס אזוינס און אזעלכעס, וואס מיר זעהען אין לאדז נישט געוואוינט צו זעהן. ביי זאמלונגען גרויס אינטערעס רופט ארויס דער ארויסטריט פון דער בעריהמטער ארץ ישראל קינסטלערין פרוי ד"ר מרים כהן־בערנשטיין, וועלכע האט מיט איהרע רעציטאציעס פארגעלעזען אין גרענעצען און „ווילנא" ממש פערכישופ'ט די צוהערער.

דער פינאל פון דער גראנדיעזער פייערונג וועט זיין דער באנקעט, וואס ווערט זיך אנהויבען זייגער 12 ביינאכט אין גרויסען זאל פון גערהארד'ס רעסטאראנט.

די נאכפראגע אויף בילעטען, סיי צו דער אקאדעמיע, סיי צום באנקעט, איז זעהר א גרויסע. צום באנקעט זענען אלע קארטען שוין פערקויפט, אויך צו דער אקאדעמיע זענען כמעט אלע בילעטען שוין אויספערקויפט.

אין פערלויף פון נעכטיגען טאג זענען אנגעקומען צאהלרייכע בעגריסונגען צום יובילאר פון אלע עקען וועלט.

אויף דער אקאדעמיע אין „פילהאר־מאניע" וועט אויך זיין פערטרעטען די לאדזשער וואָיעוואַדזטווא.

בכלל, דאס וועט זיין שוין אזוינס א יום־טוב לאדז וועט בעגעהן, אז זי פערשטעהט ווי געהעריג צו בעעהרען איהר בעריהמטען דיכטער און פעדאגאג.

—0—

די הי־יעהריגע שקל־אקציע.

דער שקל־קאמיטעט האט שוין אנגע־הויבען די אקציע פון פערשפּרייטען דעם שקל פון יאהר תרפ"ח, אלע ציוניסטישע גרופּירונגען און אגודות האבען שוין בעקומען שקל־בילעטער אויף פערקויפען צווישען די מיטגלידער. דער קאמי־טעט האט אויך ארויסגעגעבען א ספּע־ציעלען אויפרוף, אין וועלכען עס ווערט אויפמערקזאם געמאכט אויף די בעווע־גונג בעדייטונג פון שקל, וועלכער גיט א מעגליכקייט פון דער ציוניסטישער צו דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגא־ניזאציע און אין דער אויסדרוק פון ווי־לען מיטצוהעלפען צום אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ ישראל.

> ## אכטונג, לודזשער!
> דאנערשטאג, דעם 3. מאי 7 אוונד קומט פאר א ספעק־פערזאמלונג אין לא־קאל בזשעזינער 7. קומט אלע פינקטליך.
>
> 2091 דרינגענד.

די פייערונגען פון 1. מאי אין לאדז

50 טויזענד מאן דעמאנסטרירט איבער דער שטאט. — פאליציי צעטריבען די קאמוניסטען. — 14 פערזאן ארעסטירט.

דער הי־יעהריגער 1. מאי איז אין לאדז אויסגעפאלען בעזונדערס אימפּאזאנט. באלד פון פריה אן האבען זיך גרופּען ארבייטער געלאזט צום זאמעל־פלאץ אויף שייבלער'ס מארק, ווער עס האבען זיך לויט א בעזונדערן סדר אויס־געשטעלט אלע פּוילישע, דייטשע און יו־דישע פאליטישע פארטייען מיט זייע־רע פאהנען, די פראפעסיאנעלע פעראייני־גען און די ארבייטער־ספּארט קלובען, כדי שפּעטער צו בילדען דעם געמיינזא־מען ריזיגען דעמאנסטראציע־צוג.

לויט א בעשלוס פון די טראמוואי־אר־בייטער האבען די טראמוואיען אנגעהויבען נישט געזאלט פארן, פאַרקעהר פערלאזען נאך 10 פריה, וואס האבען פערבלאנדען די ווייטסטע עקען פון דער שטאט. אין דער צייט, ווען דער דעמאנסטראציע־צוג איז געגאנגען איבער דער שטאט, איז דער טראמוואי־פערקעהר געווען פּינקטליך אפגעשטעלט. ארום 10 פריה האט דער ריזיגער צוג פון

50,000 מאן

געצויגען פון שייבלער'ס מארק, אין דער

שפּיץ איז געגאנגען דער ראדיקאלע־מעט פון פפ"ס מיט שטאט־פּרעזידענט זשעמינסקי, וויצע־פּרעזידענטען ד"ר, וויעלאנסקי און ראפּאלסקי, פּרעזעס פון שטאט־ראט אינזש. האלצרייבער, דער סאציאליסט, די לאנדעס סעקרעטאר ד"ר קאפּטשינסקי, פּרזאנאָ, אייזעסקי און אויך טויב.

דערויף איז געגאנגען די לאנגע מחנה פון פפ"ס מיט פאהנען און ארקעסטער, די דייטשע ארבייטער־פארטיי, „בונד", פּועלי ציון לינקע און רעכטע אין פּראפ־פעראיינען. צום סוף פון לאנגען צוג זע־נען געגאנגען די לינקע פפ"ס מיט א גרופּע פון די „הראבניצאוועץ" און דער בויי־ארבייטער פעראיין, און א גרו־פּע טאמטעס האבען זיך אין עס פון צוג בעטייליגט פאהנען מיט אנטי־מלוכה־שע אויפשריפטען און עס זענען געפא־לען אנטי־מלוכה'שע לאזונגען. פאליציי האט דאן זיך אריינגעמישט צווישען די דעמאנסטראנטען, צוגעגעבען שטאלצע פאהנען, דעם קאמוניזירענדען טייל צו־טריבען און הערבער

ארעסטירט 14 פערזאן.

דערויף איז דער צוג ווייטער געגאנגען

איינגעשטעלט. שפּעטער זענען אבער ווי־דער אנגעגאנגען מאל פארגעקומען פער־הימלעכע פאלען פון ארגאנדיזמוס זיך אין המון. אויף דער פעטריקאווער און ציגעל־גאס האט פאליציי מיט אויסגעשטרעק־טע פאנטעמען

אפגעשלאגען דעם וועג פאר די רעכטע „פועלי־ציון"

אין אויפגעפאדערט די דעמאנסטראנטען זיך פונאנדערצוגעהן. די דעמאנסטראנ־טען זענען תחלת געבליבען שטעהן. די פאליציי האט זיך נישט געקענט עגט־שלוסען. שפּעטער האבען זיך די פּאלי־ציאנטען געווארפען אויפ'ן המון און איהם פונאנדערגעטריבען. די פיהרער פון פפ"ס האבען אויפמערקזאם געמאכט אויפ'ן טעות און שוין ביים רא זאמען־קא האבען די רעכטע „פּועלי ציון" זיך ווידער גרופּירט ארום זייער פאהן און ווייטער דעמאנסטרירט.

ווי מען גיט איבער, האט די פּאליציי זיך טועה געווען צוליב דער ספּאר־פאהן „קראפט" פון די רעכטע „פּועלי ציון", וואס איז ביי דער פּאליציי נישט געווען רעגיסטרירט און זי האט זי אנ־גענומען פאר א קאמוניסטישע. א ענלי־

כער פארפאל האט פאסירט

אויף רוג מאנסטאנטינער און גדאנסקא.

פּאליציי אויף פערד און צופוס האט זיך ארייננגעריסען, געכומען טרייבען דעם המון, וואס איז געשטאנען אויף די טראָ־טואַרען. עס זענען דערביי פיל פערזאנען בעזונדערס קינדער איבערגעוואָרפען גע־ווארען.

דערויף איז דער צוג צוזאמען אנגעקו־שטערט.

צו די סברים פון די פרייהייטס־העלדען.

וואו עס זענען אויפגעשטעלט געווען עס ליכטיגע טריבונעס און עס האבען געהאל־טען רעדעס מצד פפ"ס שטאט־פּרעזי־דענט זשעמינסקי, אינזש. האלצרייבער, לאווגין, פּרזאנאָ און דעפּ. קאָפּאלסקי, פון „בונד" מילמאן, לינקע פּועלי ציון מירשטיין, צוקערמאן, רעכטע פּועלי ציון ל. לשוונו און ה. קרוי. צום סוף איז דורך פפ"ס געשלייגעט געווארען א רעזאלוציע, און וועלכער עס זענען רעזו־מירט.

די פאדערונגען פון פּוילישען סאציאליזם.

אין דער רעזאלוציע זאגט זיך צווי־אנגעשרן, אז די „פערזאמעלטע שטרעקען אלס א פונדאמענט האט די סאציא־ליסטען פון די נאצ. מינאריטעטען, וואס וואוינען אין פוילען האבען די רעכט פאר

טריען, אז די געמיינזאמע אנשטרענ־גונגען פון דער ארבייטס־וועלט, וואס בע־וועזען בעוויזסטען אלע נאציאנאלע מחיצות".

בעים געזאנג פון רעוואלוציאנערע לי־דער, ווערט דער גראנדיעזער צוג אויפ־געלאזט.

* * *

פאליטישע ארעסטאנטען פייערן אין דער תפיסה דעם 1. מאי.

(א) די פאליטישע ארעסטאנטען אין דער תפיסה אויף גדאנסקא האבען גע־מען בעת'ן שפּאציר אויפ'ן תפיסה־הויף

געזונגען רעוואלוציאנערע לידער און געמאכט אנטי־מלוכה'שע אויסרופען די ארעסטאנטען; האבען דערביי געהאט בעהאנגען די ברוסט מיט רויטע קאקאר־דען. ערשט נאך דער אנטערהענג פון תפיסה־נאטשאלניק ה' הולאדי, האבען די ארעסטאנטען זיך בערוהיגט. וועגען פאל איז תיכף האפגעמעלדעט געווארען דעם פראקוראר ד"ר כאדקאווסקי.

* * *

אין משך פון נעכטיגען טאג ביז שפּעט אין אוונד האט אויף דער געבויטע פון מאגיסטראט געפלאטערט א רויטע פאהן דעקאלעטען אין דער ביין נארישע הערגע־רונג מיט גרוס.

פאבאר פון יאהרגאנג 1907

(—) היינט, דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר־קאמיסיע I (פעטערסקא 18) די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1907, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2־טען קאמי־סאריאט און וואס זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט די נעמען A, B, C, D, E, F, G, H, Ch.

צו דער קאמיסיע נומער 2, אויף אגראדאווא 34 דארפען זיך שטעלען די 1907־ער, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 קאמיסאריאט און וואס זייערע פאמיל־יען־נעמען הויבען זיך אן מיט A, B, C, D, E, F, G.

צו דער קאמיסיע נומער 3 אויף זא־קאנטנא 82 דארפען זיך צושטעלען די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1906, וואס הא־

בען „אדראעטעניעס", וואוינען אויפ'ן שטח פון 2־טען קאמיסאריאט און זיי־ערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט A ביז Z איינשליסליך.

פון לאדזער פאוויאט דארפען זיך שטעלען אין לאקאל אויף פּיעטריקא־ווער 187 די 1907־ער פון לוטשביצע און לאגעווניקי.

מארגען די פון זגערזש פון A ביז J. צו די קאמיסיעס דארף מען זיך שטע־לען פּינקטליך 8 פריה. מען מוז מיטנע־מען א פאס־אדער א צייגניס פון קאמי־סאריאט וועגען דער אייגענטימקייט פון דער פּערזאן, די „אדראעטעניעס" אדער רעגיסטראציע־קארטען פון מאגיסטראט.

אויפ'ן עקראן

„די ים-שלאכט אויף די פאלקלאנדישע אינזלען".

מיר האבען שוין געזעהן פיל מלחמה-פילמען, וואס זיינען מעהר אדער ווייניגער איינגעגעבען. אזא פילד איז געווען למשל „דער גרויסער פאראד", וואס האט ביי אונז און אין אויסלאנד געהאט גרויס ערפאלג. מיר האבען שוין געזעהן אויפ'ן עקראן א ריי'ה פילמען, וואס זייער אקציע קומט פאר טיילוויז אדער אינגאנצען אויפ'ן ים. אבער קיינער פון די דאזיגע פילמען שטעלט מיט זיך נישט פאר קיין אמת'ע ים-עפאפע, איז נישט געווען, אויב מען קען אזוי זאגען, קיין „מאנומענטאלער" באטאליסטישער פילם פון די אקעאנען און ים'ן.

דעריבער וועלען די ברייטע מאסען קינא-ליבהאבער זיכער אויפנעמען מיט פרייד די ידיעה, אז די פילם-געזעלשאפט „בריטיש אינסטוויקציאנאל פילמס לימיטעד" האט מיט דער הילף פון דער ענגלישער אדמיראליטעט געשאפען אזא פילם. די רעאליזאציע פון דאזיגען פילם האט שטעלט פאר אויף קאמאטאגראפען אופן 2 גיגאנטישע ים-שלאכטען אין יאהר 1914 אונטער קארגעל און ביי די פאלקלענדישע אינזלען, וואס געפאדערט כמעט מאנומענטאלע קאפיטאלען און ארבייט.

דער דאזיגער פילם איז עפעס אזוינס, וואס איז ביז איצט נאך נישט געזעהן געווארען. ווי מיר דערוויסען זיך וועט ער בקרוב דעמאנסטרירט ווערען אין איינעם פון די גרויסע לאדזער קינא'ס.

ווערק פון מענדעלע, שלום-עליכם און אברהם רייזען — ערשינען אויף אוקראיניש.

מ א ס ק ו ו ע. (י.ט.א.) א בוך „מענדעלי מוכר ספרים", זיין לעבען און שאפען" איז איצט ארויסגעלאזט געווארען דורך דעם מלוכה-פערלאג פון אוקראינע אויף דער אוקראינישער שפראך. אין א צווייטען פערלאג איז אויך ערשינען אויף אוקראיניש א באנד ערצעהלונגען פון אברהם רייזען.

דער פערלאג „פושינע" אין מאסקווע האט איצט ארויסגעלאזט אויף רוסיש שלום-עליכם'ס באנד „פון דעם יאריד" צוזאמען מיט דעם שרייבער'ס ביאגראפיע, און דעם זעלבען פערלאג זיינען ערשינען אין א צווייטער אויפלאגע שלום עליכם'ס „דער מבול", „אקטיארען", „נע ווגד" און „דער בלוטיגער געלעכטער". א צאהל אנדערע איבערזעצונגען פון שלום עליכם'ס ווערק זיינען ערשינען אין דעם מאסקווער פערלאג „זעמליא אי פאבריקא".

ווען איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'אומגליקליכער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

מערקווירדיגע אויסגראבונגען אין אינדיע.

(ענדע פון זייט 3).

ארבייט אויך פאר א ראמאנטישע אונטערנעהמונג. מען זעהט פאר זיך א פערשאטענע ציוויליזאציע. ערטער, וואו מענשען האבען אמאל געלעבט, ליגען איצט פערשאטען און בעגראבען. שטעט, וואו עס זיינען אמאל פארגעקומען די רוישיגסטע פאסירונגען, ליגען טיף אין דר'ערד, מיט די הייזער און מיט די פונדאמענטען. עס גראבט מען ארויס א האק, א שטיינערנע האק. עס גראבט מען ארויס א מין אלטען אקער-אייזען. עס ווידער געפינט מען אונגעער א שטיין א שנור פערל. דערביי ליגט א שטיקעל פון אנ'אמאליגער קונסט-וואזע, וואס ווייזט, אז אמאל שוין זיינען דארט מענשען שוין געווען ציוויליזירט. מען דערזעהט פאר זיך א גאנצע וועלט, וואס איז פערשאטען געווארען. עס פאלט ארויין א ספק אין הארצען: ווער ווייסט, וואס עס וועט זיין מיט דער איצטיגער ציוויליזאציע?

ווי אזוי איז דאס אלץ חרוב געווארען? ביטען האבען זיך געביטען. עס איז פארגעקומען אנ'איבערראנדערונג פון פעלקער. עס זיינען פארגעקומען נאטור-אויסברוכען און דאס גלייכען. אין אזוי תקופען זיך וועלטען געביטען. ווער האט אמאל, גאר אמאל, געוואוינט אין אינדיען? פערלוימיג ווייס מען נאך נישט אויף זיכער. פון די סקעלעטען, וואס מען האט געפינען אין דר'ערד זעהט מען, אז די דאזיגע אמאליגע דארטיגע איינוואוינער האבען אויסגעקוקט מעהר ווי אראבער, ווי די איצטיגע אינדיער.

אין איין ארט האט דער ארכעאלאג געפינען א סך קערפערס בעגראבען צוזאמען. פון דעם קבר איז צו זעהן, אז דארט איז בעערדיגט געווארען א קעניג, אדער א פרינץ. די אנדערע סקעלעטען זיינען מסתמא פון זיינע באדינערס, וועלכע האבען, לויט אנ'אלטען מנהג, געדארפט בעגראבען ווערען לעבעדיגערהייט מיט'ן טויטען קעניג. אזא מנהג איז געווען אויך אין אמאליגען מעסאפאטאמיען.

אזוי ארום געפינט מען אויס, אז אויך אינדיען האט א פערגאנגענהייט, אז ביי איהר גאר איז געשטאנען די וויגע פון דער מענשהייט.

אויסגעוועהלט א יודישען פארשטעהער אין דער סירישער געזעצגעבערישער פערזאמלונג.

י ר ו ש ל י ם, (י.ט.א.) דער פארשטעהער פון דער יודישער קהלה אין דמשק ה' יוסף לאניאדא איז אויסגעוועהלט געווארען אלס דעפוטאט אין דער סירישער געזעצגעבערישער פערזאמלונג (דעפוטאטס).

•• זעזאניעס ••

וועגען הכנסה-שטייער

(podatek dochodowy)

ווערען געשריבען אינ'ם לאנגיעהריגען רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא

„ארגוס", 36 זאכאדניא 36.

דער טערמין איז נאר ביזן 1 מאי.

דרוקזאכען

אלערליי

ווערען שנעל און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.

מלעפסידרעם

(טאדעס-אנצייגען)

ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

אין גיכען דערשיינט דער ערשטער נומער פון ליטעראַרישען חודש-זשורנאל

„טריט",

אין העלפען ס'באטייליגען זיך: בערשלינג מ., גיטס י. ב., העלמאן מ., הירשענבערג מ., זעלקאוויטש י., טורקא י., פוקס ח. ל., קרוי ח. ל., ראבאן י., שפיגעל י. א.א.

אין אלע וויכטיגע ענינים דארף מען זיך ווענדען צו: מ. ווינענפערג, זגערזשער 16.

3563

שרייבען

שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעהאוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף, אויך דעם וואס קען גארנישט אין א חודש-צייט.

זאוואדזקא 19, פראנט 1 שט.

ערשט ערשינען:

ישראל ראבאן.

הינטערן פלויט פון דער וועלט

לידער. — פרייז 2 זל.

ישראל ראבאן.

די גאס

ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען.

פרייז 7 זלאטיס.

צו פאדערן ביי:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 3

אין לאדז (בוכהאנדלונג „קולטורא" פיעטריקאווער 60 (בוכהאנדלונג ש. בערלינסקי, אלטשטאט 12.

ראבקא

אנהויב מאי ה.י. עפען איך אין ר א ב ק א אין דער פראכט-פולער, געמויערטער ווילע „קלאשובקע" און אין דערנעבענליגענדען חילצערנעם בנין, נעבען טאנען-וואלד

א פענסיאנאט „סלאנצע"

פאר קינדער פון 6 יאהר אן און פאר יודישע יוגענד פון ביידע געשלעכטער אונטער דער פערזענליכער ערציהערישער לייטונג פון פראפ. ד"ר ווילהעלם פאלעק און ביי דער מיטהילף פון אויסגעפרובירטע פעדאגאגישע קרעפטען.

די השגחה פון די לעהרער און פעדאגאגיין וועט זיין די זארג-פולסטע. 3 שמאקע און גוטע כשר'ע קיך ענטשפרעכענד פאר קינדער זוניגע צימערען, א ברייטע דרום'דיגע טעראסע פאר זון-בעדער, וואסערלייטונג, 2 ספארט-פלעצער. פערוויילונגען און שפילערייען לויט'ן סיסטעם פון פראפ. פיאסעצקי, טעניס-קארט. א ספעציעלער קראקעט-פלאץ, „פינג-פאנג"-טישען, א „שליבאטשניצע", הויזראוויקע שיאפקובק ס. אויספלוגען, פארשטעלונגען, אוונדען א.א.וו. א אייגענע אומויסטע בימער-לייהעריי. א שטענדיגע מעדיצינישע השגחה. אפטייק אויפ'ן ארט.

אינפארמאציעס ערטיילט און אנמעלדונגען נעמט אן Prof. Dr. Wilhelm Fallek, Łódź, Pomorska 91, 8-טער שטאק, פראנט. טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

מיט אכטונג

Marja Bekówna.

דאס אנאנסען- און פרעסע-ביורא

„נארפאל"

פיעטריקאווער 82, טעל. 67-17.

ערלעדיגט

א חוץ אנאנסען און ידיעות פאר אלע צייטונגען אין דער וועלט אויך

אמביליגסטע אלערליי ביטעס:

וועגען מיליטער-ענינים, קלאוזולעס, אמעוויטעשעניטס אויף אלע שטעט אין פוילען, אדוואקאניטס, רעקורסען, וועגען דירה-געלד, פאספאר, לויט'ן נייעסטען אוסטאוו.

ס'ווערען אויך ערלעדיגט אלערליי פערמיטלונגען און אינפארמאציעס ביים דינגען אדער פערדינגען דירות, הייזער, פלעצער אז"וו

שנעל, רעעל און אמביליגסטע!

Biuro „NORPOL" Piotrkowska 82, tel. 67-17.

לעזט און אבאנירט

— דאס —

לאדזער טאגעבלאט

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Ako

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע אין פוילען ספעציעל-מאשינען-פאבריק ליפערט אלס ספעציאליטעט:

קאמפלעטע איינריכטונגען פאר האלץ - בעארבייטונג.

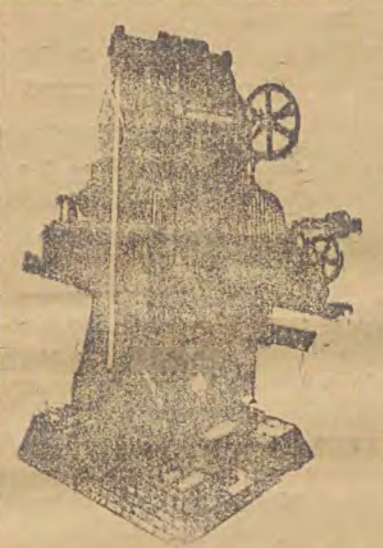

מיט אנפראגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

א געשעפטס-לאקאל

אין צענטרום פון דער שטאט געאייגנעט פאר א ביורא, 4 פענסטער פראנט, II שטאק צו פערמיטען צו ערפאהרען אין דער אדמינסטר. פון „לאדזער טאגעבלאט".

2685

א שותף

א פאכמאן אין דער וואטער-בראנזשע מיט מאשינען אדער קליינעם קאפיטאל, ווערט געזוכט. אפפערטען אונטער „M. K." אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

אויפמערקזאם!!

ווער עס איז בעקאנט אין דער וויגאניע גארן-בראנזשע און בעזיצט א גרעסערע קונדשאפט קען אפגעבען זיין אפערטע אין דער אדמ. פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער „וויגאניע".

2086

א קירזשנער-געזעלען איז נויטיג צו גוטע ארבייט עס קען זיין מיט שלאפען, זיך ווענדען ווארשע, דלאגע 10, גאלדוואסער קירזשנער.

עלטסטער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

וואלטשאנקע 29. — געהעזענער פיליטריינער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל

הייל אויך געשווירען אלער ארט לויט מעטאדע פון פראפ. ביער—אהן אפעראציע.

ליי-ביבליאטעק

א. ג. פון

א. אייזענשלאס

פאלודניאווא 11, ליינקע אפיציגע.

אין טעגליך: מאנטאג, מיטוואך פון 6—10 אוו. שבת פון 10—1 מיטאג און פון 6—10 אוונד. אבאנירען קען מען זיך יעדען טאג פון 9—10 אוו.

פאר 3 זל.

קען מען בעקומען עלעקטרישע ליכט אין שטוב און אויך זעהליכע רעפאראטורען צו ביליגע פרייזען.

מ. וואלדמאן, אל. קאשטשושקי 21

חיכטיג פאר דאמען!

פערבט זיך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך די לעצטע פאריזער מאדעס און ארבייטעט זיי אויף שטעל די עלטסטע מיט אויף ביליג נאך נייעסטע.

פאר 2.50 זל.

נס. גדעבערקס די מרדס? זאוואדזקא 28

אין הויף ג-טען שטאגנג, ליינקס פערטער.

א גרויסער אויסוואהל פון

פאנאמא-היט

אין פערשידענע פארבען צו זעהר ביליגע פרייזען

„TOLA"

לעטשניצע

פון דאמטוירים - ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט

אויף גייערס מארק

פיעטריקאווער 294 טעל. 29-89

(ביי דער מאטעל פון פאביאניצער טראמווי)

נעמט אן קראנקע אויף קראנקהייטען פון אלע ספעציאליטעטען פון 10 פריה ביז 6 נאכם.

פאכען - אימפונגען. אנאליזען.

[פון: אורין, מאגען-זאפט, (צואה), שפייעכץ, א.ז.וו.] אפעראציעס אהן שמערצען

אנ'עצה 3 זל.

וויזיטען אין דער שטאט

די ציין-קאסטען און אפעראציעס לויט אפמאך. ליכט-בעדער. דורכלויכטונג מיט קווארץ-לאמפ, רענטגען. עלעקטריזאציע, קינסטליכע ציין, גאלדענע און פלאטין-קראנענס און מאסטען.

יעדען זונטאג און חגאות ביז 2 א זייגער נאכ

גאנץ לאדז מוז וויסען!

! אין פערלויף פון 7 טעג קען יעדער האבען עלעקטריש בעלויכטונג איז שטוב אויף ראטעס

אויסצוצאהלען וועכענטליך פון 3 זל. אן.

נעם אויך אן מאטארען צו רעפארירען, איבער-ארבייטען ליטשעניקעס אויף אגראניטשניקעס, פראיעקטען פון דער עלעקטראחניק אלעס ערלעדיגט פינקטליך און רעעל נאר די קאנצעסיאנירטע פירמע וואס איז פעראנטווארטליך פאר דער לאדזער עלעקטראחניע

פ. לעווין, לאדז קאנסטאנטינער 58

פראנט-געוועלב. טעטיג פון 8 פריה ביז 11 אוו.

בעמ.; שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאכם. עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאנקעס מיט 25% ביליגער פון פרייז-קוראנט. פאבריקאנט בעקומען א ספעציעלען ראבאט מיט גוטע קאנצעפסיעס

אשרי אדם שמע לי!

לשקד על דלתתי יום-יום

כי הולך בתום ילך בטח

און אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויטען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען ביטעס לויט'ן אוסטאוו, קארנע ספראווס, קלאוזולעס, זאגאזשיעשעניעס, אויף אלע שטעט אין פוילען בקשען, אינטערווענציעס, אפעלאציעס, קארנע און ציוילע שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. טאנעלא רעכט-קאנסולענט.

אנ'ארט צו שלאפען

פאר אנשטענדיגע יונגעלייט. סקלאדאווא 9 ערשטער שטאק, וו. 6.

5208

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל. אין פראווינץ און אויסלאנד — 20 פראנק, אין אמעריקע לאנדאן — 1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 18 גראשען, פריוואט 24, אין טעקסט 40 גר., פריוואט 60 גר., נאכ'ן 12 גר., פריוואט 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—ביז 50% טייערער. פון די פרייזען ווערט נישט געגעבען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.